RETALLOS

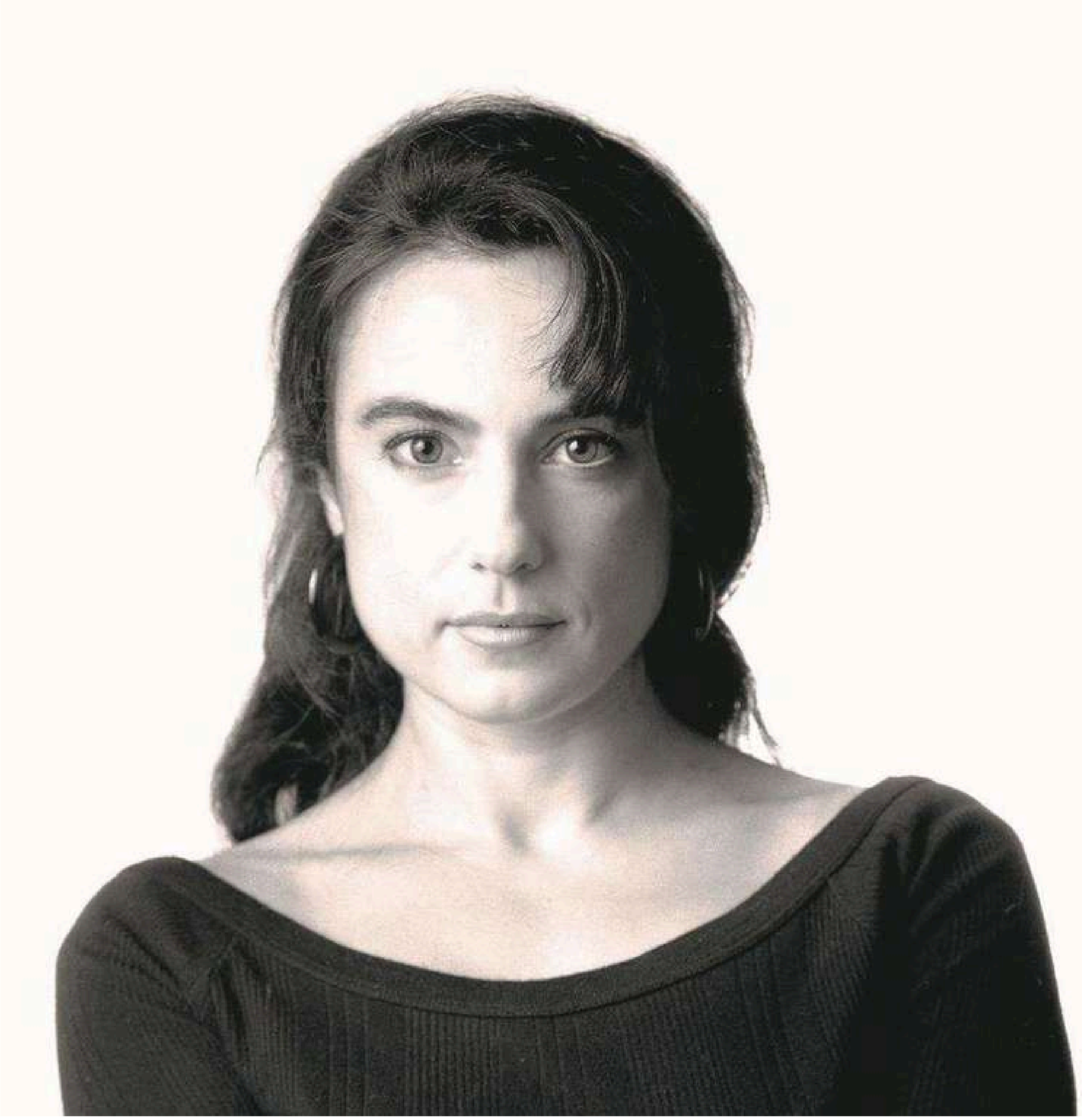

© Xosé Abad

Día das letras 2024

LUÍSA VILLALTA

Revista do centro EPAPU Eduardo Pondal

Período escolar 2023 – 2024

SUMARIO

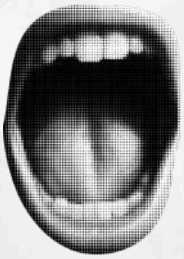

Imaxe creada con AI Image de Google.

03

EDITORIAL

Quen somos?
Que facemos?
Que queremos?

04-14

ENTREVISTAS

Falas con persoas relevantes en diversas áreas e homenaxe a unha compañeira.

15-19

CONVIVENCIA E EVENTOS

Imaxes de eventos de convivio e da primeira graduación celebrada da escola.

20-26

ACTIVIDADES EXTRA/COMPLEM.

Mostra das actividades extraescolares e complementares que se fixeron.

27-31

LETRAS GALEGAS

Espazo dedicado a rememorar a autora homenaxeada con palabras e imaxes da súa vida.

32-38

PROGRAMAS E PROXECTOS

Descrición dos proxectos da escola e mostra dalgunhas das actividades realizadas neles.

39-40

LETRAS

Espazo de poesía, homenaxe a dous poetas falecidos neste ano, Nuno Judice e a cantora Sara Tavares.

EDITORIAL

Unha EPA non é unha escola calquera, é unha escola moi especial, moi diversa, multifacética, multicultural...
Só por iso xa ten de ser flexíbel, versátil e polivalente.

Neste número, dedicado a Luísa Villalta, como ela foi (violinista, ensaísta, poeta, narradora, novelista, dramaturga, compositora, profesora...), queremos tamén mostrar e valorizar toda a nosa pluralidade dentro da igualdade que esta escola nos confire.

Patio central cuberto

No presente número mostramos unha multiplicidade de traballos e acontecementos que tiveron lugar durante o ano académico 2023/2024.
Foi un ano de despedidas, de xubilacións, algunhas dunha das figuras máis basilares da historia desta institución (Concepción González).
Houbo tamén moita acción, co desenvolvemento de proxectos novos e/ou renovados (PlanoProxecta+, Equipo de Dinamización Linguística - EDL...).
Tamén quixemos pór en valor a idiosincrasia deste peculiar centro dando a coñecer parte da súa esencia máis distintiva: a multiculturalidade existente na escola.

CRÉDITOS

Edita

- EDNL – Epa pondal

Diagramación

- Antia Cortiças Leira
  Luís F. Figueiroa

Revisión lingüística

- Iago Fernández López
  Ana Camiño
  Antia Cortiças Leira
  Luís F. Figueiroa

Contributos:
Lista completa na última páxina

Homenaxe a unha vida

Á conversa con Concepción González Rodríguez

A profesora foi homenaxeada coa inauguración dunha aula na escola ao seu nome

FORON ANOS MOI PROVEITOSOS E AGRADABLES

Síntome "rara" como á espera de que pase "algo" sen saber que é o que espero, por iso de entrada vou deixarme levar. (...)
No meu caso non é doado, ao levar 44 anos cun plan de vida moi organizado e satisfactorio, e ser unha persoa moi metódica e cuadriculada.

Xubílaste, que sensacións tes ante a nova situación vital?

Síntome rara, como á espera de que pase "algo" sen saber que é o que espero, por iso de entrada vou deixarme levar. A xubilación é algo esperado pero como todas as situacións novas que nos van pasando ao longo da vida, unha cousa é o que pensamos antes de que acontezan e outra moi distinta como actuamos cando suceden. No meu caso non é doado, ao levar 44 anos cun plan de vida moi organizado e satisfactorio, e ser unha persoa moi metódica e cuadriculada.

Como definirías nunha frase os teus anos de traballo na EPA?

Vistos desde a perspectiva do tempo, podo dicir que foron proveitosos e agradables, e que debido á propia estrutura e evolución destes centros, cada curso sempre houbo e haberá novidades, o que sempre che obriga a estar aprendendo día a día, reto que para min é imprescindible na vida.

Cando comezaches a traballar aquí?

Se te refires a cando comecei a traballar neste edificio, pois desde a súa inauguración, como "**Edificio de Educación a Distancia**" o 30 de xuño de 1992, coa finalidade de que, nun mesmo edificio, un estudante puidese iniciar os seus estudos básicos, continuar coas ensinanzas medias e rematar cos estudos universitarios. De feito, neste edificio instaláronse os tres Centros educativos involucrados nesta modalidade educativa e que estaban a funcionar en diferentes centros educativos, compartidos da cidade:

- O Centro Galego de Educación Básica a Distancia (CEGEBAD) no que se impartiron as ensinanzas de EXB a distancia. pero cunha permanencia no edificio moi breve (finais dos 90). As súas dependencias logo foron ocupadas polo Centro de Orientación Específico e o Centros de Formación Continuada del Profesorado (CEFOCOP), na actualidade Centro de Formación e Recursos (CFR), que seguen na actualidade no edificio, aínda que non teñen nada que ver coa ensinanza a distancia.
- O Instituto Galego de Bacharelato a Distancia (INGABAD), que permaneceu neste edificio até a súa extinción no curso 2002-2003. Ese mesmo curso ocupou as súas instalacións a EPAPU Eduardo Pondal, que até ese momento funcionaba só no edificio da Praza da Nosa Señora (zona Sagrada Familia), e que segue desde ese curso utilizando ambos os dous edificios, para os diferentes niveis educativos que se imparten na actualidade.
- A Universidade Nacional de Educación a Distancia (UNED), que segue desde esa data impartindo ensinanzas universitarias neste edificio.

HOMENAXE A UNHA VIDA DE COMPROMISO

Fixen a carreira de Ciencias Biolóxicas na especialidade de Bioloxía Mariña por vocación pensando na investigación, pero ao rematar a carreira e comezando a investigar no CSIC na rama Agrobiolóxica, en Santiago de Compostela nos "Usos de algas mariñas" vin claramente que a investigación neste campo no noso país era algo do que dificilmente se podía vivir, e decidín preparar oposicións

Así comecei no ano 79 a miña profesión como docente, da que, por certo, nunca me arrepentín.

Homenaxe, 21 decembro 2023

Así que, como eu xa traballaba no INGABAD, no curso 1992-93 trasladámonos aquí, estreando este edificio e as súas instalacións, e permanecín nel até a desaparición do INGABAD no curso 2002-2003. Ese curso regresei ao IES Eusebio da Garda, onde tiña a praza con destino definitivo.

Se ben, dous cursos máis tarde regresei de novo a este edifico e nel permanecín até hoxe, aínda que xa non á sede do INGABAD, senón á sede do centro EPAPU "Eduardo Pondal, que unha serie de cambios lexislativos en Galicia (Orde do 8 de maio de 2002), transformara nos novos Centros Específicos de Adultos de Galicia, nos que se podían impartir tódolos niveis de ensinanzas de adultos tanto na modalidade presencial como semipresencial, e que como até ese momento eran centros nos que só se impartían os Niveis básicos (I e II), non contaban con profesorado de secundaria que puidese impartir a ESA (Nivel III). Isto motivou un concurso de traslados específico do corpo de profesores de secundaria a estes centros específicos de adultos, no que nos incorporamos 7 profesores de secundaria ao claustro do centro EPAPU.

Homenaxe, 21 decembro 2023

E sempre quixeches ser docente?. Es docente por vocación ou por decisión?

Fixen a carreira de Ciencias Biolóxicas na especialidade de Bioloxía Mariña por vocación pensando na investigación, pero ao rematar a carreira e comezando a investigar no CSIC na rama Agrobiolóxica, en Santiago de Compostela nos "Usos de algas mariñas", vin claramente que a investigación neste campo no noso país era algo do que dificilmente se podía vivir, e decidín preparar oposicións, daquela para Agregados de Bacharelato de Bioloxía e Xeoloxía e logo as de catedrática e intentar no futuro de compaxinar a miña paixón de investigar coa profesión docente. Así comecei no ano 79 a miña profesión como docente, da que por certo nunca me arrepentín.

AULA DA NATUREZA

CONCEPCIÓN GONZÁLEZ RODRÍGUEZ

Os cambios nas EPAPU en Galicia comezan cos cambios lexislativos ao implementar a LOXSE na educación de adultos

Nesta mesma liña, entón que outros traballos desempeñaches?

Tal como era a miña intención, tratei de compaxinar a docencia coa investigación, por iso pouco a pouco fixen o doutoramento, na especialidade de Didáctica das Ciencias Experimentais na Universidade da Coruña, da que tamén fun profesora asociada durante varios anos. A partir do doutoramento, teño participado en proxectos de investigación desta Universidade, relacionados coa mellora da didáctica das ciencias da natureza na ensinanza secundaria e publicado numerosos artigos en revistas deste campo de coñecemento como: *Journal of Biological Education; Enseñanza de las Ciencias; Aula, Cuadernos de pedagogía, Revista Galega do Ensino; Revista Electrónica de Enseñanza de las Ciencias, Revista de Educación en Biología; Eureka sobre enseñanza y divulgación de las ciencias, Enseñanza de las Ciencias de la Tierra*...

Síntome especialmente orgullosa da miña colaboración como asesora en temas de Bioloxía Mariña no programa da TVG, "Senda Verde" e dos libros publicados no eido da divulgación da Bioloxía mariña, a miña especialidade orixe no campo da Bioloxía, como son:

- A *Guía de la marea baja. Fauna y flora del litoral de A Coruña*. (1991: Casa das Ciencias. Concello da Coruña,)
- *Guía ecolóxica do litoral galego*. (1996: Xerais) e *Algas mariñas de Galicia* (1998: Xerais)

Por último, no ámbito da educación de adultos, formei parte do grupo de traballo encargado pola Consellaría de Educación para elaborar o actual currículo do ámbito científico-tecnolóxico e nos materiais de apoio para a ESA e o Bacharelato, especialmente para o alumnado de ensinanza a distancia semipresencial.

Homenaxe, 21 decembro 2023

Que destacarías do antes e do agora da EPAPU?

É difícil establecer unha comparación, porque o cambio foi total. Hai que recordar que nos antigos EPAPU só se impartían os niveis de alfabetización (Niveis I e II) e só contaban nos seus claustros con profesorado de primaria. No noso caso, as instalacións do centro estaban localizadas exclusivamente no edificio da praza da Nosa Señora (Barrio da Sagrada Familia).

Os cambios nos EPAPU en Galicia comezan cos cambios lexislativos ao implementar a LOXSE na educación de adultos, xa que xorden como os centros elixidos pola Consellería de Educación para impartir tódolos niveis educativos, incluídas as modalidades presencial e a distancia, deixando á marxe o Instituto Galego de Bacharelato a Distancia (INGABAD) e toda a súa infraestrutura, que fora a institución que até ese momento levaba a cabo esa función en Galicia. desaparecendo no ano 2002 do organigrama educativo en Galicia.

De feito, no curso 2002-2003 a EPAPU Eduardo Pondal, pasou a ocupar as instalacións do Edificio de Educación a Distancia que deixara baleiras a sede do INGABAD, e a impartir nelas a ESA nas modalidades presencial e semipresencial e algúns anos mais tarde (curso 2007-2008) tamén bacharelato a distancia na modalidade semipresencial.

Todos estes cambios levaron parella a necesidade de que estes centros contasen tamén con profesorado de secundaria no seu claustro. De feito, este centro pasou dun claustro formado por 5 profesores de primaria a 23 profesores, maioritariamente de secundaria, aínda que sigamos a considerar que é unha ratio moi baixa tendo en conta o número de alumnos/as e os niveis que se están a impartir. Anos despois tamén se conseguiu unha praza definitiva de Orientador, cando durante moitos anos estabamos adscritos ó departamento de Orientación do IES Salvador de Madariaga, o que supuña unha carencia moi grave para o noso alumnado.

Homenaxe á profesora 21 decembro 2023

Tamén se tiveron que afrontar deficiencias nos PAS, xa que nos inicios só había una praza de administrativo, o que impedía que a oficina estivese aberta polas tardes, cando se estaban a ofertar horarios en quendas de mañá e tarde. Após demandas continuadas, conseguiuse contar con dúas administrativas e tres conserxes, o que facilitou a atención ás necesidades do noso alumnado.

En fin, pouco a pouco e ano a ano fomos crecendo, tanto en alumnado como en profesorado e tamén se conseguiu contar con espazos imprescindibles nos centros específicos de adultos, pero dos que non se dispuña como eran: a aula de informática, a biblioteca e o laboratorio de ciencias naturais. Esta recuperación de espazos supuxo quizais a xestión mais longa e complexa por parte da comunidade educativa da EPAPU, xa que foran espazos ocupados polas outras institucións coas que compartimos o edifico nos anos do esmorecemento do INGABAD.

Polo tanto, podemos concluír que as EPAPU até os finais dos 90, eran centros moi pequenos dedicados á ensinanza de adultos presencial só no nivel básico e agora son centros nos que se integran tódolos niveis educativos de ensinanzas de adultos, incluída a modalidade tanto presencial como a distancia semipresencial. De feito, a oferta educativa que se está a ofrecer no noso centro nunca abarcou tantos niveis e modalidades educativas como a actual, integrando nas súas aulas:

- Ensino básico inicial, niveis I e II nas modalidade presencial e semipresencial.
- Educación secundaria nas modalidade presencial e semipresencial.
- Bacharelato na modalidade semipresencial.
- Cursos de formación de ensinanzas non regradas (Aula Mentor).
- Galego e castelán para estranxeiros, ensino en crecente demanda por alumnado procedente doutros países e de fóra da comunidade autónoma.
- Cursos de formación en competencias dixitais, para persoas adultas non escolarizadas.

Fuches unha das persoas máis activas na defensa dunha docencia para adultos profesional e de calidade. Poderías contar un pouco a historia e o proceso de melloras que se foron conseguindo desde o primeiro INGABAD até a actual EPAPU?

Como xa se pode desprender nas miñas respostas ao longo desta entrevista, a historia é longa, e temos que remontarnos ao curso 1982-83, no que comeza a funcionar o Instituto Galego de Bacharelato a Distancia (INGABAD) e remata o curso 2002-2003. O seu sistema de funcionamento tiña a súa orixe no Instituto de Bacharelato a Distancia estatal (INBAD), e nun sistema de ensino semipresencial, constituído por titorías presenciais (unha por materia á semana de asistencia obrigatoria ao centro educativo, en horario de mañá ou tarde) e un número de horas semanais de titorías de orientación, nas que os profesores estaba á disposición do alumnado para resolveren dúbidas académicas, corrixir actividades, orientar, e sobre todo motivalos no proceso de ensinanza-aprendizaxe, ás que pode acudir de forma presencial ou ben a través do teléfono segundo as súas necesidades (daquelas non existían outras vías telemáticas). O profesorado con destino específico nas súas sedes tiña a obriga de coordinarse e elaborar guías e materiais específicos (actividades, libros de texto), así como asistir a cursos que facilitasen a súa especialización e actualización. Incluso contaba cun programa semanal na Radio Galega, chamado "Cadernos para a Distancia" en que se difundían unha serie de temas culturais, elaborados polos profesores das sedes do INGABAD.

É dicir, que nas sedes do INGABAD, impartíase exclusivamente o Bacharelato semipresencial, mentres que nos actuais centros EPAPU, impártense tódalas etapas educativas da educación de adultos, o cal supuxo unha mellora moi importante.

Chegar ao momento actual foi un camiño longo e tortuoso, xa que nos primeiros anos nos centros EPAPU non se podían cursar os estudos de bacharelato semipresencial, que era exclusivo do IES San Clemente. Por iso podemos falar dos “anos escuros” do Bacharelato semipresencial a distancia en Galicia. Esta situación mantívose varios anos (desde o ano 2002 até o 2008), a pesar das protestas de toda a comunidade escolar, motivada polo elevado número de alumnado que demandaba estudos de bacharelato semipresencial en todos os centros de Galicia.

NO 1982-83 COMEZA A FUNCIONAR O INSTITUTO GALEGO DE BACHARELATO A DISTANCIA (INGABAD), ATÉ 2002-03.

EN FIN, POUCO A POUCO E ANO A ANO FOMOS CRECENDO, TANTO EN ALUMNADO COMO EN PROFESORADO E TAMÉN SE CONSEGUIU CONTAR CON ESPAZOS IMPRESCINDIBLES NOS CENTROS ESPECÍFICOS DE ADULTOS

Outro problema importante que houbo que afrontar foi que a Consellaría de Educación ampliou a oferta de educación secundaria, na modalidade semipresencial, aos internos das penitenciarias de Galicia, pero sen aumentar nelas o número de profesores, senón que foron adscritos como alumnos/as do EPAPU da capital da provincia na que estaba situada a penitenciaría. Así, a de Teixeiro quedou adscrita ao noso centro, o que supuxo un aumento de traballo para o profesorado e unha complexidade á hora de organizar as actividades lectivas o ter que integrar as visitas do profesorado de forma regular a penitenciaría de Teixeiro (no noso caso), pero ao mesmo acontecía nos outros centros de Galicia.

A solución a este problema foi tamén a presión exercida polos claustros e equipos directivos das EPAPU, e así conseguimos que tódalas penitenciarías galegas se transformasen en centros específicos de adultos e se dotasen de profesorado de secundaria, o que favoreceu o desenvolvemento da educación de adultos nelas, e ao mesmo tempo conseguiuse diminuír a carga de traballo nos EPAPU, o que redundou nunha mellora na calidade das súas ensinanzas, que durante eses anos estiveron desbordados tanto a nivel de xestión como a nivel académico.

Polo tanto, e para rematar, cabe dicir que se ben o INGABAD foi nos anos 80 unha modalidade de ensinanza innovadora nos estudos de Bacharelato en Galicia, sen dúbida, os actuais EPAPU responden moito mellor ás necesidades educativas das ensinanzas de adultos ao integrar no mesmo centro tódolos niveis educativos. Ademais, estar ofrecendo unha modalidade de ensinanza cunha grande flexibilidade de horarios, sen limitacións de tempo, lugar ou distancia, permite adaptarse ás circunstancias laborais, persoais e familiares do alumnado adulto. Isto explica que a día de hoxe seguen a gozar de moi boa saúde, contando con máis de 6000 alumnos/as en Galicia, dos que 3000 están matriculados en bacharelato semipresencial.
Polo tanto, os EPAPU actuais non compiten (nin é o seu obxectivo), con ningunha outra modalidade de ensinanza das que se ofertan no sistema educativo galego, senón que as complementa e polo tanto deben seguir estando presentes no futuro dentro do sistema público de educación e ofrecer unha ensinanza de calidade como na actualidade.

POLO TANTO, AS EPAPU ACTUAIS NON COMPITEN CON NINGUNHA OUTRA MODALIDADE DE ENSINANZA DAS QUE SE OFERTAN NO SISTEMA EDUCATIVO GALEGO, SENÓN QUE AS COMPLEMENTA E POLO TANTO DEBEN SEGUIR ESTANDO PRESENTES NO FUTURO DENTRO DO SISTEMA PÚBLICO DE EDUCACIÓN E OFRECER UNHA ENSINANZA DE CALIDADE COMO NA ACTUALIDADE.

VAGALUMES NAS SOMBRAS: ÁNGELES ROZAS MÉNDEZ

Ensinanzas básicas iniciais

Esta sección non podía acabar doutro xeito que non fose cunha entrevista a unha das mulleres máis importantes (ou a máis importante) que temos no EPAPU e que coñecen todas/os as/os estudantes: a nosa directora **Ángeles Rozas Méndez.**

Por tratarse de alguén tan especial, quixemos que fose ela mesma quen se presentase:

O meu nome é Ángeles Rozas Méndez actualmente son a directora do EPAPU "Eduardo Pondal" da Coruña, formeime como mestra de Matemáticas e Ciencias Naturais, tamén son especialista en Educación Musical, Inglés, Audición e linguaxe e completei a miña formación como licenciada en Pedagoxía. Pasei 14 anos ensinando a alumnado xordo impartindo clases de Matemáticas, Inglés e Música e despois trasladeime ao centro de adultos "Eduardo Pondal" hai xa 14 anos. En ambos os centros desenvolvín e desenvolvo o cargo de directora.

Este é un pequeno resumo da miña traxectoria profesional se ben o meu maior título é o de ser nai dunha filla marabillosa, Alba.

ANTES DE COMEZAR, GÚSTACHE O TEU TRABALLO?

Gústame o meu traballo como directora do centro e sobre todo o contacto co profesorado, o persoal de administración e servizos e o alumnado, é dicir a parte humana que implica a dirección dun centro.

CAL FOI A TÚA MOTIVACIÓN PARA CONVERTERTE EN EDUCADORA? E DIRECTORA?

Sempre me gustou ensinar, sobre todo Matemáticas, a todos os que tivesen interese en aprender compartindo. Xa cando estudaba bacharelato daba clases particulares a nenos e nenas. Ser directora veu máis tarde, cando a comunidade educativa do CEE Nosa Señora do Rosario me elixiu para desenvolver ese labor no centro no que traballei durante 14 anos con alumnado xordo. Dentro desa etapa, exercín como xefa de estudos durante tres anos e outros tres como directora. Posteriormente e ata hoxe, traballo no EPAPU Eduardo Pondal, onde comecei como vicederoctora e, durante os últimos 12 anos, exerzo como directora do centro. Aquí impartín Matemáticas en Ensinanza Básica Inicial (EBI) e na Educación Secundaria para Adultos (ESA), e agora administro a nosa Aula Mentor

SEMPRE QUIXECHES SER DIRECTORA OU XURDIU POR CASUALIDADE?

O de ser directora non o tiña pensado pero cando empecei a traballar como profesora vin como era a xestión dun centro educativo e pareceume interesante. Posteriormente, a comunidade educativa dos centros xunto coa administración educativa, seleccionáronme para desenvolver a función directiva nos centros nos que fun e son directora tras presentar un proxecto de dirección.

CAL É A TAREFA MÁIS COMPLEXA DA TÚA PROFESIÓN?

Cada vez hai unha carga burocrática e administrativa máis grande que compete ás direccións dos centros de tal maneira que consome moito tempo, máis do que debera. Esa é a parte que menos me agrada do traballo de dirección.

proxecta+

VAGALUMES NAS SOMBRAS: ÁNGELES ROZAS MÉNDEZ

Ensinanzas básicas iniciais

CAL É O PROPÓSITO PARA MELLORAR A INSTITUCIÓN E COMO VES A INSTITUCIÓN NO FUTURO?

Continuar a facer do noso centro un espazo de desenvolvemento profesional e persoal para o profesorado e para o noso alumnado adulto, tentando que a toma de decisións potencie unha formación continua de persoas cun espírito crítico e coa formación necesaria para enfrontar retos profesionais e persoais.

En canto ao persoal do centro, traballar en conxunto motivados por obxectivos comúns que favorezan e potencien o ensino de persoas adultas.

BASEADO NA EDUCACIÓN NA ACTUALIDADE, VOLVERÍAS SER EDUCADORA?

Penso que volvería ser educadora porque me gusta e a educación ten unha parte importante de vocación que fai que creas nela.

QUE ESPERAS PARA O FUTURO DA EDUCACIÓN EN ESPAÑA?

Espero que, dunha vez por todas, se acade un pacto de Estado e se estableza unha Lei Xeral de Educación que se poda implementar en todas as Comunidades Autónomas tendo en conta as súas particularidades. Que non cambien as leis e os currículos educativos cada 4 anos ou incluso menos, cando cambian os gobernos. Un acordo para a educación con permanencia e bases comúns consensuadas por todos que permita avanzar en cada Comunidade segundo as súas características sería bo para todos.

Os estudantes españois son considerados moi positivamente en Europa pois a formación que reciben é boa. Moitos deles saen a traballar ao estranxeiro e o que me gustaría e que quedase esta riqueza no noso país, que o tecido empresarial aposte por eles con salarios dignos.

CAL É O TEU MAIOR DESEXO PROFESIONAL?

O meu maior desexo profesional vai ligado ao persoal, que o meu traballo continúe e siga proporcionándome satisfaccións resolvendo o día a día e levando o centro a bo porto. Que as novas xeracións tomen a remuda para perpetuar e mellorar a ensinanza en xeral e, en particular, nos centros EPA.

SÉNTESE ORGULLOSA DA SÚA XESTIÓN DA EPAPU?

A verdade é que si, estou orgullosa de dirixir un centro tan especial como este e de levar adiante curso a curso a formación de persoas adultas que con gran de esforzo e tesón culminan os seus estudos académicos, o que lles permite mellorar as súas posibilidades profesionais, académicas e persoais, porque nunca é tarde se a dita é boa.

En canto ao profesorado é estupendo contar cun equipo docente que se implique na ensinanza de persoas adultas traballando en conxunto. Este ano incorporáronse ao centro nove profesores novos e sempre é un reto organizar para que traballen motivados cunha organización de centro característica dos centros EPA.

proxecta+

VAGALUMES NAS SOMBRAS: ÀNGELES ROZAS MÈNDEZ

Ensinanzas básicas iniciais

TIVECHES ALGÚN MOMENTO COMPLICADO NO CAMIÑO RELACIONADO COA DISCRIMINACIÓN POLO FEITO DE SER MULLER?

Se ben cada vez somos máis mulleres as que exercemos como directoras nos centros educativos e a miña experiencia é positiva, mesmo liderando grupos de directores onde eu era a única muller, teño que dicir que os "micromachismos" existen e que nalgún momento si sentín que, polo feito de ser muller, tiven que demostrar habilidades ou coñecementos que aos homes "se lle dan por supostos".

AGRADECEMENTO:

Esta é a entrevista máis especial posto que se trata de alguén moi próximo para nós e que gardamos con moito agarimo nos nosos corazóns.

Queremos agradecerche a ti, Ángeles, que nesta recta final de curso, dedicases un anaco do teu tempo para participares neste proxecto feminista, pluricultural e interdisciplinar, e contestar as preguntas do teu alumnado.

Aproveitamos tamén para agradecer o teu labor como guía do instituto, por apoiar e acompañar a todo o alumnado (e tamén ás/ós docentes) e por facilitarnos a convivencia durante o transcurso das clases.

Sempre é unha sorte ter de quen aprender, a quen admirar e en que apoiarse; e nós temos a sorte de contar cunha directora que abrangue todo iso e moito máis.

Grazas polo teu traballo!

Con esta entrevista tamén damos por rematado o proxecto. Esperamos que aprendésedes con el, que gozásedes das actividades e, sobre todo, que descubrísedes moitas mulleres marabillosas que parecían ocultas pero que merecen que escoitemos a súa voz.

Oxalá isto sexa un "ata a próxima"...

proxecta+

Entrevista publicada en: https://bit.ly/3RaZHmm

ENTREVISTA A AURORA GRANDAL D'ANGLADE

IRIA LOUZÁN CARREIRA

1.-Por que quixeches especializarte no campo da paleobioloxía?

A min sempre me gustou estudar a natureza e cando fixen Bioloxía non tiña moi claro que campo escoller, porque me gustaban todos.
Cando vin uns fósiles de oso cavernario no laboratorio da facultade e me dixeron que ninguén estaba a estudar iso, pensei "isto vouno estudar eu". Pareceume que era un atraso con respecto a outras zonas de España onde levaban moitos anos estudando os fósiles do Cuaternario. Como na Galiza se pensaba que non había, ninguén se decidira a buscalos e estudalos. Con todo, estaban aí, nas covas, esperando a ser descubertos.
De feito, os primeiros ósos foron atopados por espeleólogos que exploraban as cavidades. Ademais este traballo gústame moito porque leva moitos aspectos diferentes: primeiro, ir ao campo, ás covas, e facer escavacións.
E despois traballar no laboratorio cos fósiles, descubrir como era a súa vida, o seu ambiente...

2.-Consideras que aínda nos queda moito por coñecer sobre os fósiles na Galiza?

Si, porque quedan moitas covas aínda sen explorar. A pesar de que eu levo moitos anos, só puiden estudar unha pequena parte dos fósiles. Por exemplo sabemos que aquí houbo animais como leopardos ou rinocerontes, pero por agora só se coñecen uns poucos restos que non se puideron analizar aínda en profundidade.

3.-En que nos podería axudar hoxe en día estudarmos o pasado?

Podemos saber como ocorreron as cousas para despois aplicarmos ese coñecemento ao que ocorre na actualidade. Por exemplo, estudando unha especie extinta como o oso cavernario, podemos tratar de saber se a súa extinción foi provocada por mudanzas climáticas ou pola presión exercida polos humanos prehistóricos. E desta maneira podemos prever o que acontecerá coas especies ameazadas hoxe en día de non se tomaren medidas.
Tamén serve para coñecer os nosos antepasados: de onde viñeron, como eran, que legado xenético deixaron...

Foto en: https://bit.ly/3Vh1vvy

4.-Que temos en común hoxe en día con Elba, a muller mesolítica?

En realidade, houbo tantos pobos que chegaron á península ibérica e á Galiza despois da época de Elba, que o noso xenoma é un mosaico de diversas procedencias. Temos ADN africano, da Anatolia en Turquía, das estepas rusas... centroeuropeo tamén. Elba ten un compoñente xenético moi ancestral que outros restos humanos da península non conservaron. Probablemente isto débese a que a Galiza de hai miles de anos estaba afastada das rutas migratorias principais (digamos que ao estar máis illada, por tras as montañas orientais). Este compoñente ancestral aínda existe nalgúns galegos, como algo herdado e moi antigo; pero é unha pequena porcentaxe, igual que aínda nos queda un pouquiño de ADN dos neandertais.

5.-Unha das cousas que máis nos sorprendeu foi a presenza de carie nos dentes, cando apareceron por primeira vez e cres que tivo algunha consecuencia negativa para eles? Como se estuda a dieta dos nosos devanceiros?

A carie xorde cando os humanos comezan a comer dietas ricas en hidratos de carbono, por exemplo no Neolítico, cando comezaron a plantar cereais. No caso de Elba e a xente da súa época, que aínda non plantaban cereais, probablemente foi o aumento en froitos e froitos secos o que favoreceu nalgúns a formación de carie.

A dieta estúdase de varias maneiras. Por un lado está o estudo dos restos que se atopan nos xacementos: restos de sementes, de ósos animais con marcas de teren sido procesados (cortes, fracturas, indicios de teren sido queimados...).
Por outro lado está a análise dos propios individuos. O máis común é estudar o padrón de microestrías de desgaste dental, xa que cada tipo de alimento produce un desgaste diferente no esmalte.
Tamén se estuda o sarro dental para obter restos microscópicos da dieta do individuo. E por último, a análise bioxeoquímica dos ósos permite saber que tipo de proteína inxerían: se eran máis veganos ou comían moita carne, se comían peixe de mar...

6.- Cales cres que poden ser boas medidas de divulgación para que o campo que estudas chegue á poboación galega?

Creo que hai que chegar á xente máis nova para que saiba que o estudo dos fósiles non é algo que se ve nos filmes ou que se fai noutros sitios pero non aquí. Aquí tamén é posible estudar fauna prehistórica, e é necesario que os mozos o saiban (por se se queren dedicar a isto no futuro).
Todo o mundo coñece os dinosauros, pero outros tipos de fauna fósil acostuman pasar máis desapercibidos. Por iso creo que a divulgación mediante charlas en colexios (en directo ou mediante vídeos etc.),é unha boa medida de divulgación.

7.- Un dos teus achados que máis nos chamou a atención foi que o declive do oso das cavernas e a expansión do ser humano estaban relacionados, pero, cal cres que foi o máis importante da túa carreira?

É difícil decidir. Por cuestión persoal, creo que os máis importantes para foron os meus primeiros traballos na Cova Eirós. Foi a primeira vez que, escavando, atopei restos de osos cavernarios que son enormes e estaban moi ben conservados.
Produciume moita emoción pensar que levaban miles de anos alí enterrados e eu estábaos sacando de novo á luz. Pero probablemente o achado de Elba e o seu estudo foi o máis importante, xa que é o resto humano máis antigo atopado na Galiza (9000 anos), e coa colaboración de moitos especialistas logramos reconstruír bastante ben moitos aspectos da súa vida.

8.- Hai 30 anos que presentaches a tese sobre os osos das cavernas na Cova de Eirós; tiveches que enfrontarte a situacións machistas no campo da investigación? Seguimos nas cavernas ou conseguimos saír por fin?

Eu tiven a sorte de traballar con xente que non facía diferenzas entre homes ou mulleres. Os meus compañeiros e compañeiras da Universidade non teñen ese tipo de prexuízos. Si que coñezo outras investigadoras que se viron máis condicionadas: por exemplo, se se lles ocorría algunha idea, viña algún profesor (home) a dicir que non tiña interese ningún para, finalmente, apropiarse desa idea... En xeral o problema non é tanto no día a día, senón na loita contra ideas preconcibidas que tardan moito en eliminarse. Un exemplo é o ocorrido con Elba: deseguida apareceu un profesor doutra universidade de España dicindo que era unha muller moi baixiña e que non podería manexar os uros, que son animais moi grandes e perigosos.
Outra típica idea errónea é pensar que as mulleres primitivas só se dedicaban a ter fillos e quedar na cova ou recoller froitos. É unha idea moi anticuada, pero se nos fixamos en moitas ilustracións de libros de texto veremos que sempre pon os homes coa caza, tallando ferramentas e facendo case todo, mentres as mulleres miran. Utilizar os estudos do pasado para perpetuar ideas machistas é algo que hai que combater, porque nin é certo, nin axuda en nada á sociedade actual.

Por
Iria Louzán Carreira

9.- Algúns autores opinan que o *Homo sapiens* é a domesticación do *Homo neanderthalensis* ou ben a súa propia autodomesticación, cal é a túa opinión respecto diso?

Os *homo sapiens* modernos saíron da África moito máis tarde que os antepasados dos neandertais. Cando chegaron a Europa, atopáronse cunha poboación de neandertais moi escasa, e todo indica que, en moitos casos, se hibridaron e mesturaron, de maneira que os neandertais, antes do que extinguirse, diluíronse na poboación humana. Así pois, non podemos dicir que os humanos actuais sexamos decendentes (domesticados ou non) dos neandertais; temos só unha pequenísima porcentaxe do seu ADN. En canto á propia domesticación, teriamos que definir que é domesticación.
Cando falamos de animais, referímonos a unha selección por parte dos humanos daqueles individuos que son máis dóciles e fáciles de manexar. Esta docilidade leva tamén cambios físicos: os animais domésticos fanse máis pequenos que os seus antepasados salvaxes. Cambian algúns trazos, como por exemplo os cornos minguan, muda a forma das orellas... pero sobre todo é no carácter, máis tranquilo. Pois se vemos o que fai a humanidade actual, non parece que nos volvésemos máis pacíficos, precisamente. Á primeira oportunidade, hai un conflito ou unha guerra. Non, non creo que sexamos ningún produto dunha autodomesticación.

10.- Ao longo da túa carreira observaches grandes mudanzas a medida que se foron desenvolvendo novas técnicas de análises de ADN?

Si, moitísimas. Antes de poder facer análise de ADN de fósiles podiamos saber que unha especie estivo aquí ou acolá, que os individuos eran máis grandes ou máis pequenos etc. Mais coa análise xenética sabemos cal é a súa orixe e por tanto, de onde viñeron e como se foron estendendo polo territorio. E agora, coas técnicas actuais, pódense facer análises de todo o xenoma dun fósil e saber como eran certos trazos físicos, até metabólicos... isto achega moitísima información para reconstruír o pasado e sabes como foi mudando, que á fin e ao cabo é o que queremos estudar.

A EPAPU NA IMPRENSA LOCAL

1. ENTREVISTA SETEMBRO 2023

Herida una joven en Caldas atropellada por un conductor que dio positivo

M. H. PONTEVEDRA / LA VOZ

Una joven resultó herida en la madrugada de ayer con un golpe en la cabeza al ser arrollada por un automóvil en el kilómetro 6 de la carretera EP-8002, en San Clemente de César (en las proximidades del bar Stop), sobre las seis de la mañana. El conductor que la atropelló se dio a la fuga. Pero luego se arrepintió, volvió al lugar de los hechos y los resultados de alcoholemia dieron positivo. Según pudo saber la policía, la joven atropellada volvía a Caldas tras pasar una noche de fiesta. El conductor, de mediana edad y vecino de la localidad, venía de trabajar cuando arrolló a la joven, pero era consciente de que podía dar positivo en el control de alcoholemia, lo que pudo motivar que se marchase, según las pesquisas policiales.

Fueron los amigos de la joven los que avisaron a los servicios de emergencias y arroparon a la muchacha, que tenía un fuerte golpe en la cabeza y una brecha, y llegó a perder la consciencia, aunque luego la recuperó y fue trasladada a Montecelo.

Piden seis años para el exdirector de una sucursal de Vigo por estafar 740.000 euros

REDACCIÓN / LA VOZ

La Fiscalía pide seis años de cárcel para el exdirector de una sucursal del Banco Pastor por haber estafado a la entidad más de 740.000 euros, utilizando una trama de pagarés falsos para conseguir liquidez para los socios de una empresa de la que él mismo había sido coadministrador. En el banquillo también se sentarán sus dos socios, y el juicio se celebrará a partir del jueves en la sección quinta de la Audiencia Provincial de Pontevedra, con sede en Vigo.

Esta vista estaba prevista para el pasado mes de junio, pero fue pospuesta. Ahora, dos de los acusados se enfrentarán a seis y cinco años de prisión, respectivamente, por un delito continuado de falsedad en documento mercantil en concurso ideal con un delito de estafa, mientras que para el tercero piden que sea condenado a tres años y siete meses de cárcel por un delito de estafa en concepto de cooperador necesario.

«En el primer examen solo pude poner mi nombre, era lo único que sabía»

En Galicia hay 6.300 adultos estudiando desde primaria hasta bachillerato

SARA CARREIRA
A CORUÑA / LA VOZ

Pilar Delgado, Eduardo López, Flora Báez y Juan Carlos Martínez estudian en la EPA coruñesa. ÁNGEL MANSO

La vida ofrece a veces una segunda oportunidad, y existe gente con el arrojo y la voluntad que se necesita para aprovecharla. Es el caso de Pilar, Flora, Eduardo y Juan Carlos, estudiantes de primaria, ESO y bachillerato en el centro de educación de adultos (EPA o Epapu) Eduardo Pondal, en A Coruña. Como ellos, hay 6.300 personas adultas en Galicia que sacan tiempo para formarse en estas etapas, y casi 800 que reciben clases de informática, español o gallego.

Las EPA son el tren educativo de última hora al que engancharse. «La gente no nos conoce —dice Ángeles Rozas, directora del centro—, y somos muy útiles porque todo es gratuito y ofrecemos gran flexibilidad, porque no son cursos, son niveles y ámbitos». Eso quiere decir que un alumno puede empezar en el ciclo primero de primaria, y, en dos días, pasar a segundo. Como Pilar Delgado, argentina de 20 años: «En Argentina dejé los estudios, y aquí los he querido retomar. Me hicieron una evaluación inicial para saber qué nivel me correspondía y empecé en el uno de primaria [la educación básica inicial, EBI, tiene dos niveles], pero a los dos días de clase me pasaron al nivel dos porque vieron que me venía mejor».

Este salto de curso es habitual, e incluso pueden pasar de ESO [para adultos se llama ESA, educación secundaria de adultos] a bachillerato en medio del curso. Es lo que le sucedió a Eduardo López, que empezó en la EPA en enero en el tercer nivel de la ESA, pero vieron que tenía potencial y en menos de un año pasó a bachillerato. Ahora cursa segundo. Un salto enorme: «No es lo mismo la ESA que el bachillerato —reconoce Eduardo—, porque en secundaria tienes clase tres días a la semana, y el profesor se puede parar, pero en bachillerato la exigencia es mucho mayor, porque te preparan para superar la selectividad y esto es semipresencial». En las EPA, el bachillerato solo se da en este formato, semipresencial: una hora por materia y semana. El resto lo tiene que preparar el alumno en casa. La educación básica y la ESA son presenciales.

Tres opciones para bachillerato

Los adultos que quieren hacer bachillerato tienen tres opciones: presencial, en los institutos regulares con clases de tarde; totalmente a distancia, para el que solo hay un centro en Galicia, el IES San Clemente, en Santiago; y semipresencial, en las EPA, de las que hay once en Galicia. Este sistema es perfecto para quien no puede disponer de tiempo para ir a clase, pero necesita explicaciones de un profesor. Fernando Díaz-Castroverde, secretario de la EPA y coordinador del programa de bachillerato, señala que, además de las clases, compactas, los alumnos tienen tutorías de orientación disponibles tres horas a la semana.

Otro ejemplo es Juan Carlos Martínez. En su caso, el segundo de bachillerato lo está compaginando con una FP de grado medio de la familia de la Madeira, y lo hace porque quiere dedicarse al diseño de muebles. Con 50 años, ha trabajado toda su vida en el sector, desde que siendo joven hizo la FPI de Delineación: «Comencé a trabajar con 17 años», recuerda. No sabe cuándo terminará la etapa, porque prioriza sus clases en el CIFP de Someso.

No se puede acabar este recorrido por la educación de adultos sin hablar de la ESA. Es la etapa con más inscritos (3.055 en Galicia) y donde la variedad de perfiles es más abundante. De entre todos, en la EPA Eduardo Pondal están especialmente orgullosos de Flora Báez, peruana de Cuzco que llegó a España hace 13 años sin saber leer ni escribir y apenas hablando castellano, porque su idioma materno es el quechua. Hoy está cursando tercer nivel de la ESA en los ámbitos social y de la comunicación y primero en el científico-tecnológico.

«Siempre he soñado con estudiar. Miraba los colegios y quería ir ahí», recuerda de su dura infancia y juventud. Después, tuvo niños y se quitó de la cabeza hacerlo. Pero, cuando vino a España con sus hijos, les pidió que preguntasen en el colegio si ella también podía estudiar. «Resulta que vivíamos enfrente de este centro», dice, asumiendo que era una señal para ella.

Flora empezó en EBI-1: «En el primer examen solo pude poner mi nombre, era lo único que sabía». A partir de ahí, sus inicios fueron muy complicados: «Entender las letras me fue muy difícil, me desesperaba, me costó mucho trabajo». Pero no se rindió. Ahora ya lo tiene claro: «Quiero sacar el título», y no hay duda de que lo conseguirá, con el apoyo del profesorado —«gracias al centro y a los profesores estoy aquí, porque, cuando necesito ayuda, la pido y me la dan»— y a su voluntad —«no hay nada que me detenga para aprender una palabra más»—.

«Soy más feliz»

El salto vital que ha supuesto la EPA en la vida de los estudiantes es muy importante, a veces de una forma sorprendente, como para Eduardo: «Yo quiero hacer una FP superior de Eficiencia Enerxética, pero a veces pienso en estudiar la carrera de Filosofía. Es gracioso, porque yo no quería estudiar esa asignatura, porque estaba muy orgulloso de lo que pensaba, hasta que la descubrí». Otras veces ni siquiera se puede cuantificar el impacto de los estudios: «Era un animalito sin rumbo —recuerda Flora—, y ahora escucho lo que dicen en clase los profesores y no me lo creo. Nunca hubiera pensado que me pudiese comunicar de esta forma». Para ella es tan importante que no duda en vincularlo a su felicidad: «Desde que conozco las letras, podría decir que soy más feliz».

Educación de adultos en cifras

Fuente: Xunta de Galicia LA VOZ

A EPAPU DE CELEBRACIÓNS

2. RETIRO DE TRES COMPAÑEIRAS

No día 26 de xaneiro de 2024 despedimos á grande e á francesa a tres compañeiras de longa data: Mª del Carmen Gallego López (ESA e BAC), Angélica Domínguez (EBI) e Concepción González Rodríguez (ESA e BAC).

A EPAPU DE CELEBRACIÓNS

3. COCIDO DE ENTRUDO

No día 16 de febreiro o persoal traballador da EPAPU foi de laconada á xa tradicional e mítica Casa Cuba da Avenida Alfonso Molina. Os comes e bebes foron abundantes e saborosos; e a conversa e camaradaxe alongáronse pola tarde fóra.

A EPAPU DE CELEBRACIÓNS

4. ACTO DE GRADUACIÓN 2º BAC, MAIO 2024

No día 24 de maio de 2024 tivo lugar o primeiro acto público para celebrar a graduación do alumnado que culmina a etapa do Bacharelato. Foi un acto emotivo, divertido e cheo de boa onda.

NEW

4. ACTO DE GRADUACIÓN 2º BAC, MAIO 2024

Noticias publicadas na edición en papel (esquerda) e na dixital (dereita) do xornal 'La Voz de Galicia' : https://bit.ly/4bxBrTP

Emoción en la graduación del bachillerato de adultos: «¡Qué merecido lo tengo!»

SARA CARREIRA
REDACCIÓN / LA VOZ

En un acto sencillo, pero muy emotivo, el centro de enseñanza de adultos de A Coruña Eduardo Pondal, estrenó ayer su fiesta de graduación, la primera organizada en este instituto, muy diferente de los tradicionales. Diecinueve estudiantes de bachillerato, muchos vestidos de tiros largos, otros más clásicos, celebraron su fiesta de fin de curso, que muchas veces llega tras años de trabajo y sacrificio, rodeados de sus familiares, hijos, en numerosas ocasiones.

Atrás quedaron jornadas maratonianas, la sensación de no llegar, el deseo de abandonar... Ana, una de las alumnas, hizo de portavoz de sus compañeros, emocionada, agradeciendo a los profesores su fe, su confianza, sus «consejos en los momentos difíciles».

Porque en el instituto Eduardo Pondal los profesores, y en general todo el personal del centro, son un elemento fundamental para que los estudiantes concluyan su formación. Con clases los lunes, martes y miércoles, y cierta flexibilidad para adaptarse a los horarios laborales, los alumnos desgranan temarios que muchas veces se les hacen cuesta arriba. Filosofía es una de las materias duras, y este año, como tantos otros, hubo quien tuvo dudas de poder estar en la fiesta por culpa de los pensadores clásicos. «Hace falta mucha resiliencia», reconocían los graduados momento después del acto oficial, durante el pincho que se sirvió en el salón de entrada de un edificio en el que también están la UNED y el centro de formación de profesores (CFR).

Del centenar largo de personas que acudieron a la fiesta de graduación, Ángeles Roza, la directora del centro, era de las más satisfechas. La emoción que entrecortó las palabras de la alumna portavoz se trasladó a la responsable del centro educativo, que dejó a un lado el discurso que traía preparado para dar paso a sus emociones. «¡Me siento tan orgullosa de todos vosotros!», dijo al inicio de sus palabras. Y seguidamente, añadió: «Es un logro para mí teneros aquí, que salgáis a la vida con nuevos ánimos y con la cabeza muy alta. Llevo catorce años de directora del centro, pero la ilusión que me habéis transmitido cuando vinisteis a decirme que queríais hacer una graduación no os la podéis imaginar. Habéis creado un hito». La directora no tiene dudas de que a partir de ahora la fiesta de graduación de los adultos será una tradición más en el instituto.

Banda, diploma y orla

El salón de actos del centro educativo acogió la entrega de diplomas y de bandas, entre los aplausos del público asistente. Raquel, María José, Tamara, Dolores, Adrián, Camila, Paula, Alejandro, Alberto, Eduardo, Brais, Eunice, Óscar, Ariadna, Nerea, Ana, Irisdalay, Juan Alberto y Miriam saludaron uno a uno al público mientras una joven fotógrafa, Clara, hija de una de las recién graduadas, inmortalizaba el momento. Los titulados recogían la banda, el diploma y una orla con las fotos de todos los integrantes de la promoción.

Nunca es tarde si la dicha es buena, dice el refrán, y esa fue una de las frases más repetidas en una jornada en la que se escapó alguna que otra lágrima, pero también muchos vítores a los graduados. De la emoción de lo vivido dio fe la frase salida del corazón de una de las ya exalumnas, que fue tal vez la más certera: «¡Qué merecido lo tengo!».

Los recién titulados posaron para la foto de familia. EDUARDO PÉREZ

EDUARDO PEREZ

Nun acto sinxelo pero moi emotivo, o centro de ensino de adultos da Coruña, **a Epapu Eduardo Pondal, estreou onte a súa festa de gradación, a primeira organizada neste instituto** moi diferente aos tradicionais. Dezanove estudantes de bacharelato, moitos vestidos de tiros longos, outros máis clásicos, celebraron o seu fin de curso, moitas veces tras anos de traballo e sacrificio, rodeados dos seus familiares, fillos en numerosas ocasións.

Atrás quedaron xornadas maratonianas, a sensación de non chegar, o desexo de abandonar. Ana, unha das alumnas, fixo de portavoz dos seus compañeiros, emocionada, **agradecendo aos profesores a súa fe, a súa confianza, os seus «consellos nos momentos difíciles».**

Porque no Eduardo Pondal os profesores, e en xeral o persoal do centro, son un elemento fundamental para que os estudantes conclúan a súa formación. Con clases os luns, martes e mércores, e certa flexibilidade para adaptarse aos horarios laborais, os alumnos debullan temarios que se lles fan costa arriba. Filosofía é unha das materias

1/2

duras, e este ano, como tantos outros, houbo quen dubidou de poder estar na festa por culpa dos pensadores clásicos. «Fai falta moita resilencia», recoñecían tras o acto en si os graduados, durante o petisco que se serviu no hall dun edificio onde está a UNED e o centro de formación de profesores (CFR).

Os adultos que regresan a as aulas: «No primeiro exame só puiden pór o meu nome, era o único que sabía»

Sara Carreira

Do centenar longo de persoas presentes na festa, Anxos Roza, a directora do centro, era das máis satisfeitas. A emoción que entrecortó as palabras da alumna portavoz trasladou á directiva, que deixou ao carón o discurso que traía preparado para dar paso ás súas emocións: **«¡Síntome tan orgullosa de todos vós!** —dixo ao comezar—. É un logro para min tervos aquí, que saiades á vida con novos ánimos e a cabeza moi alta. Levo catorce anos de directora do centro pero a ilusión que me transmitistes cando viñestes dicirme que queriades facer unha gradación non volo podedes imaxinar. Creastes un fito». Pena non dubida que a partir de agora será esta unha tradición máis no instituto.

Banda, diploma e orla

O salón de actos acolleu a entrega de diplomas e bandas, que foi arrincando aplausos do público. Raquel, María José, Tamara, Dolores , Adrian, Camila, Paula, Alejandro, Alberto, Eduardo, Brais, Eunice, Óscar, Ariadna, Nerea, Ana, Irisdalay, Juan Alberto e Miriam saudaron un a un ao público mentres unha nova fotógrafa, Clara, filla dunha das graduadas, inmortalizaba o momento. **Os titulados recollían a banda, o diploma e unha orla coas fotos da promoción.**

Nunca é tarde se a dita é boa, di o refrán, un dos máis repetidos nunha xornada na que se escapou algunha bágoa e moitas aclamacións. Da emoción do vivido deu fe a frase saída do corazón dunha das xa ex alumnas, que foi quizais a máis certeira: **«¡Que merecido téñoo!».**

Arquivado en: Educación

ACTIVIDADES 23/24

Visita á exposición do barroco veneciano

Actividade extraescolar de EBI.
Visita á exposición "Dioses y héroes del Barroco veneciano. De Tintoretto a Luca Giordano y Sebastiano Ricci"

O pasado día 9 de maio o alumnado EBI e ENR visitou unha exposición na Fundación Barrié na Coruña *Dioses y héroes del Barroco veneciano. De Tintoretto a Luca Giordano y Sebastiano Ricci*. Asistiron á actividade un total de 25 alumnos e alumnas acompañados polo profesorado de EBI. O obxectivo da actividade era dar a coñecer ao alumnado parte da oferta cultural da cidade e fomentar o desfrute pola produción artística, así como favorecer a convivencia, a integración e a igualdade.

Ás once da mañá recibiunos Tonecho, o guía da exposición, na sede da Fundación Barrié. Ao longo da visita explicounos maxistralmente as características das obras expostas e relatou algunhas lendas reflectidas nas pinturas. Marabillounos a vista dos cadros e as historias que contaba Tonecho ademais de interesantes anécdotas sobre a mitoloxía e a sociedade da época.

Despois da exposición e dunha foto de grupo na entrada da Fundación fomos ao Workcafé, onde nos recibiu Marta Barral quen nos explicou algúns datos sobre a historia do edificio do antigo Banco Pastor e o funcionamento do Workcafé como centro de coworking. A continuación tomamos un café ao tempo de conversar relaxadamente, compartindo as sensacións producidas pola visita á exposición e outros temas de carácter interpersoal.

A convivencia entre o alumnado de EBI e de ENR foi moi satisfactoria. E quedáronnos moitas ganas de repetir a experiencia.

Profesorado de EBI

ACTIVIDADES 23/24

VISITA A UN PARQUE EÓLICO

1º BACH

VISITA A SOTAVENTO

Por Lucía Mantiñán Seijas e Estefanía Fraga Campelo

Nesta ocasión, o alumnado da EPAPU Eduardo Pondal tivemos a oportunidade de ir de excursión ao parque eólico experimental de Sotavento, situado en Xermade, na provincia de Lugo. De primeiras, déronnos unha charla, explicándonos todo sobre a enerxía, como identificala e de que maneira pescudar cal é a mais indicada. Como fomos bastantes estudantes, dividíronnos en varios grupos, cada guía ensinàballe a cada grupo todo o parque. A continuación, a guía explicounos os distintos tipos de enerxía e o consumo de cada unha delas, mediante vídeos e esquemas. Despois levàronnos ver as distintas partes da instalación, como a aspa do aeroxenerador e o seu funcionamento, o motor, a casa intelixente e as súas partes etc. Ademais mostràronnos, como poder aforrar enerxía e diñeiro con pequenos cambios nos nosos hábitos diarios. Debido ao mal tempo, non nos puideron mostrar o muíño grande e o seu desempeño, incluíndo o coche eléctrico. Ao noso grupo en específico gustounos a casa intelixente da maneira que nos explicou a guía, as súas partes eran moi interesantes. Aínda que nos gustaría que nos mostrasen o muíño grande, de todas as maneiras foi unha grande excursión onde aprendemos diversos elementos sobre a enerxía.

Clube de Leitura DISQUE-DISQUE

Ao longo do ano 2023/24 levouse a cabo tamén o tradicional clube de leitura da EPAPU coordenado pola compañeira de castelán Dulce Ferrández. Neste ano foron realizadas seis sesións cunha participación máis ou menos regular de alumnado e profesorado. A seguir mostramos os títulos que foron escollidos nesta nova edición do noso clube:

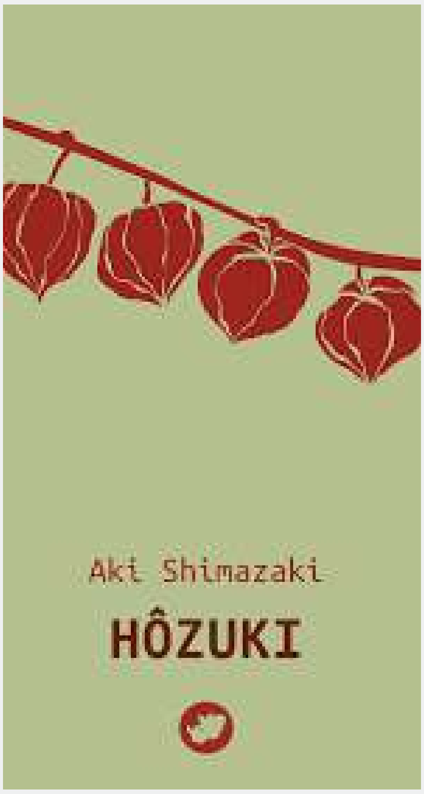

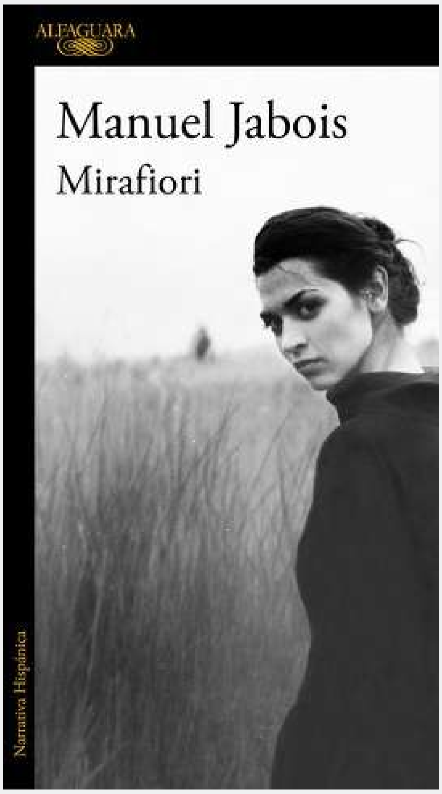

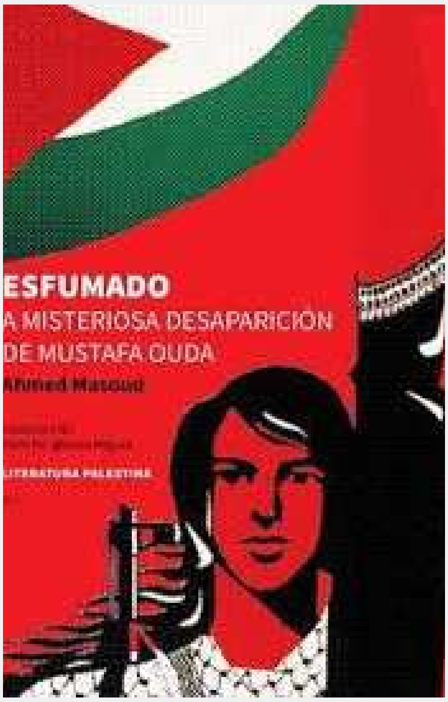

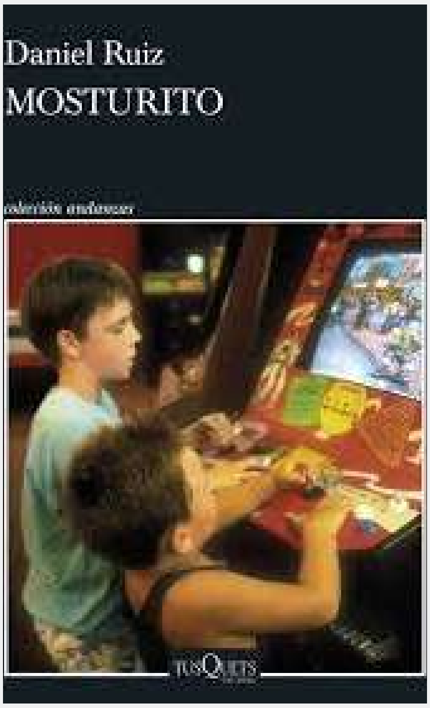

ACTIVIDADES 23/24

25 de Novembro
LORENA GESTAL FERREIRO

Lorena Gestal Ferreiro foi a gañadora do concurso de Lemas do 25N contra a violencia contra as mulleres

21 de Febreiro
DÍA DA LINGUA MATERNA

Co intuito de conmemorar o día da lingua materna e o día de Rosalía de Castro, o EDLG organizou unha especie de Festival da Canción Rosaliano, onde o alumnado podía escoitar versións musicadas de poemas de Rosalía e votar polo súa preferida.

25 de Febreiro
DÍA DE ROSALÍA DE CASTRO

Equipos de Dinamización da Lingua Galega

Exposición
O AMENCER DA HUMANIDADE

Durante os meses de novembro e decembro, acollemos na escola a exposición sobre os primeiros seres humanos en territorio peninsular realizada polo Equipo de Dinamización da Lingua Galega co apoio do Departamento de Bioloxía e Xeoloxía.

ACTIVIDADES 23/24

9 de Febreiro
DÍA DA NENA E DA MULLER NA CIENCIA

Polo día internacional da nena e a muller na ciencia expúxose na escola un panel con grandes mulleres científicas que contribuíron para o avance da humanidade en diversas áreas da vida.

8 de Marzo
DÍA DA MULLER TRABALLADORA

Polo Día da muller traballadora expuxemos uns carteis con mulleres destacadas de diferentes países dos que temos representación na escola. Cantas grandes mulleres que reivindicar e salientar!

25 de Abril
REVOLUÇÃO DOS CRAVOS

Ainda no mês de abril o Departamento de Português colocou a exposição “50 anos da Revolução dos Cravos - Abril em Feminino” sobre as mulheres destacadas no acontecimento histórico que instaurou a democracia em Portugal no 25 de abril de 1974.

ACTIVIDADES 23/24

Exposición
DIVERSIDADE NA IGUALDADE

Exposición organizada polo EDLG sobre os países de orixe do noso alumnado, onde Marrocos é o país de onde temos máis persoas despois das de aquí.

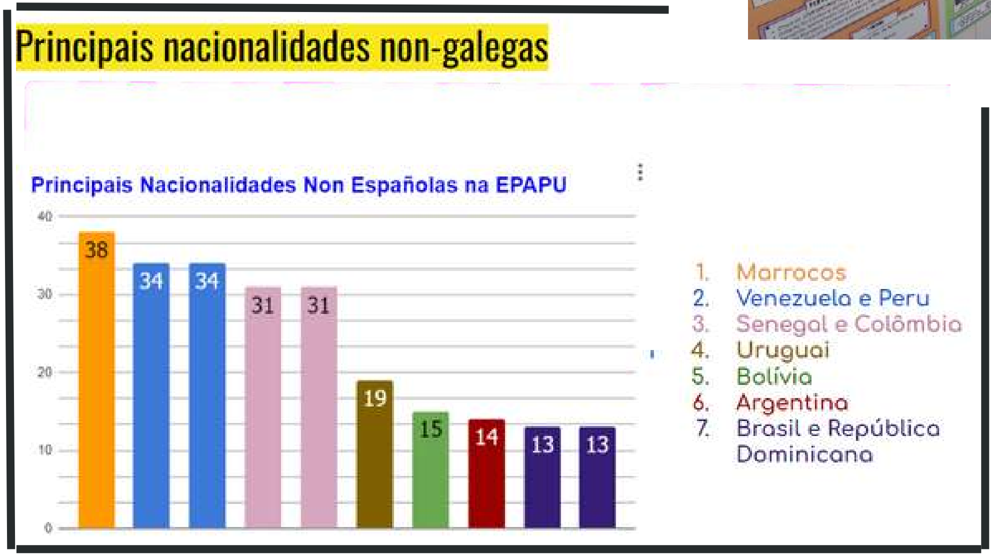

ACTIVIDADES 23/24

Exposición DIVERSIDADE NA IGUALDADE

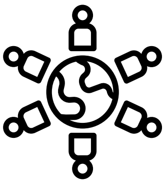

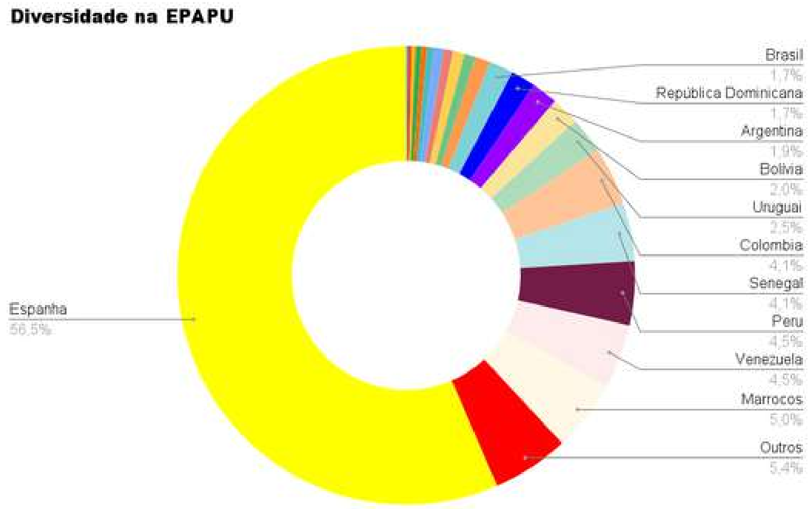

A exposición foi elaborada coas informacións recollidas a partir dunha ficha de traballo disponibilizada polo EDLG para ser feita co alumnado nas titorías. As informacións recollían elementos culturais, culinaria, festas e tradicións, personalidades famosas e principais lugares turísticos, entre outras.

Equipos de Dinamización da Lingua Galega — XUNTA DE GALICIA

EPAPU Eduardo Pondal _ A Corunha

UN POUCO SOBRE MIN E AS MIÑAS RAÍZES

Nome e apelidos: ______________________

(A información recollida será usada con carácter anónimo nunha exposición na escola)

NOME DO PAÍS	CAPITAL
DESEÑO (e cores) DA BANDEIRA	COMIDA(S) TÍPICA(S)
LINGUAS QUE SE FALAN	ELEMENTOS CULTURAIS REPRESENTATIVOS
FESTA(S) TÍPICA(S)	PERSONALIDADE(S) IMPORTANTE(S) (artistas, escritoras, científicxs, políticxs...)
CLIMA	ELEMENTOS TURÍSTICOS DESTACADOS
MOEDA	RELIXIÓN(S)

A música que explica as estrelas

Se a música pode ser, como sostiña en verso Luísa Villalta, a explicación das estrelas, este mes de maio soa máis que nunca un violín en galego. Malia que o concerto principal tivo lugar o 17 de maio, todo este 2024 veu cheo de versos e acordes de Villalta, a poeta nada e falecida na Coruña hai xa 20 anos. Foi este, xa que logo, o ano de Luísa; o tempo de reencontrarnos cos seus textos, en prosa, en verso, e mesmo dramáticos; coa súa música e coa súa faceta, non menos importante, de educadora, onde, cónstanos, deixou unha fonda pegada. Achegarnos a Villalta é unha experiencia para desfrutar aos poucos, comezando, se cadra, pola súa *Música reservada* para ir dar ao *Libro das colunas*, todos eles reeditados estes meses nos que o seu nome enche follas de diarios, escolas e librerías. E mentres queden escolas e librerías, Luísa, haberá música e haberá estrelas.

Día das Letras Galegas 2024

DÍA DA POESÍA

Pensamento, emoción, Bach e muiñeira vella: isto é Luísa Villalta

NOELIA GÓMEZ CALVO

Foto en: https://osalto.gal/literatura/poetas-queer-luisa-villalta

Por
Ana Camiño López

Presentación da actividade
POETAS POR UN DÍA

Polo Día da poesía, 21 de marzo, o EDLG organizou unha actividade para facer poemas a partir dos propios versos da homenaxeada polas letras galegas, Luísa Villata. Esta técnica milenaria de intertextualidade e paráfrse con versos chámase ‘centón’ . O resultado foi unha exposición dos poemas creados polo alumnado e a presentación da actividade nas Xornadas das Letras Gelgas organizadas polo CAFI en Santiago de Compostela.

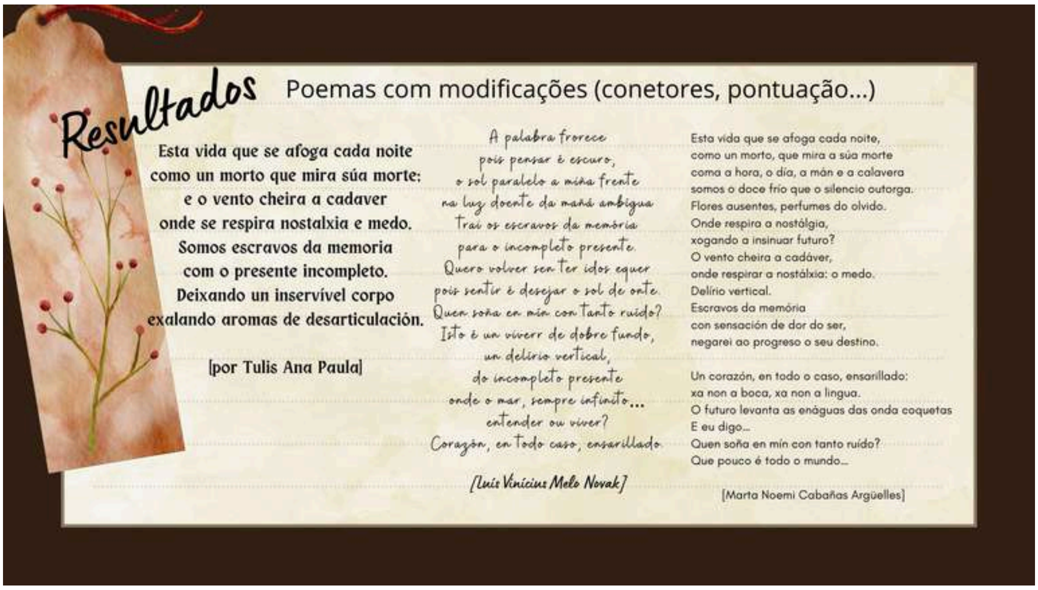

Resultados

Poemas com modificações (conetores, pontuação...)

Esta vida que se afoga cada noite
como un morto que mira súa morte:
e o vento cheira a cadaver
onde se respira nostalxia e medo.
Somos escravos da memoria
com o presente incompleto.
Deixando un inservível corpo
exalando aromas de desarticulación.

[por Tulis Ana Paula]

A palabra frorece
pois pensar é escuro,
o sol paralelo a miña frente
na luz doente da mañá ambigua
Trai os escravos da memória
para o incompleto presente.
Quero volver sen ter idos equer
pois sentir é desejar o sol de onte.
Quen soña en min con tanto ruído?
Isto é un viverr de dobre fundo,
un delírio vertical,
do incompleto presente
onde o mar, sempre infinito...
entender ou viver?
Corazón, en todo caso, ensarillado.

[Luís Vinícius Melo Novak]

Esta vida que se afoga cada noite,
como un morto, que mira a súa morte
coma a hora, o día, a mán e a calavera
somos o doce frío que o silencio outorga.
Flores ausentes, perfumes do olvido.
Onde respira a nostálgia,
xogando a insinuar futuro?
O vento cheira a cadáver,
onde respirar a nostálxia: o medo.
Delírio vertical.
Escravos da memória
con sensación de dor do ser,
negarei ao progreso o seu destino.

Un corazón, en todo o caso, ensarillado:
xa non a boca, xa non a lingua.
O futuro levanta as enáguas das onda coquetas
E eu digo...
Quen soña en mín con tanto ruído?
Que pouco é todo o mundo...

[Marta Noemi Cabañas Argüelles]

Resultados

HAIKUS ORIGINAIS

Volta ao meu lar
cheo de lembranças
volvín ser nena.
[Noemi Cabañas]

Hai quince días
cando xa non chovia
Coruña ría
[Anónima M4 presencial]

Un día gris
odía que marchaches
non volverás.
[Noemi Cabañas]

Noite de primavera.
estanques libres
borboletas pasean.
[por Noemi Vázquez Enjamio]

Un amencer triste
escuro de memorias lúcidas
arrebatados simples da loucura,
[por Noemi Vázquez Enjamio]

Volta ao meu lar
cheo de lembranças
volvín ser nena.
[Noemi Cabañas]

A cámara non grabou
a dor. o amor
o ascensor caiu
[por Rod Heitor Infante Santos]

Como é alba
que ilumina o día
cai a noite.
[por Agostina Ossi Pereira]

Comezar. que bonito é comezar
árvores. fálame
faime sentir en paz.
[por Maria del Pilar Delgado]

Muller espida. muller negra
muller espida. muller escura
a túa beleza brilla como o amencer.
[Amadou Abengue Diop]

Cada mañá
os paxaros que cantan
árbores verdes.
[Amadou Abengue Diop]

Un dia gris
odia que marchaches
non volverás.
[Noemi Cabañas]

En primavera
a palabra florece
como unha rosa
[Anónima M4 presencial]

Noite de primavera.
estanques libres
borboletas pasean.
[por Noemi Vázquez Enjamio]

O canario marchou
cando abrin a gaiola
para mirala.
[por Tulis Ana Paula]

NOVIDADES LUÍSA VILLATA 23/24

Desde que Luísa Villalta foi escollida para ser a homenaxeada polo Día das Letras Galegas varias edicións e revisitacións da súa obra foron lanzadas, no Plano Proxecta+ *Iguais na Diversidade* fixémonos eco dalgunhas delas.
Podedes consultar a publicación do proxecto no enlace ou escaneando o código QR https://bit.ly/4e06U2w
E a continuación presentámosvos algunhas outras:

Fotos em: https://bit.ly/3R49jPG

Rúa da polifacética escritora na Coruña, súa cidade natal.

Casa no número 6 da rúa Vila de Laxe da Coruña

Placa da poeta no cemiterio de San Amaro na Coruña

Luísa Villalta posando en Grândola, Portugal.

Luísa Villalta pintando versos © Arquivo de Blanca Silva/RAG
Copiada de: https://bit.ly/3VjNbU9

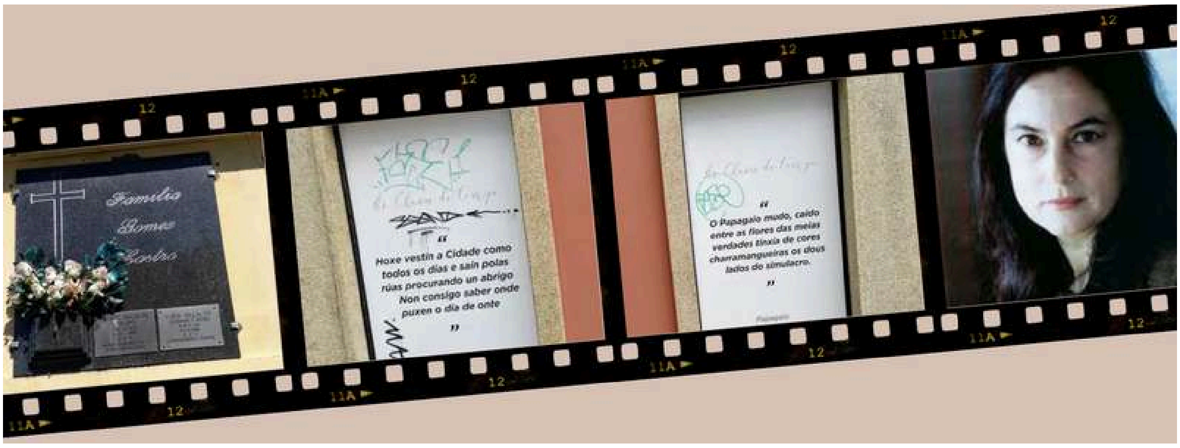

POEMA LUÍSA VILLATA

Máis unha actividade que foi realizada pola celebración do Día das Letras Galegas foi a través do Plano *Proxecta+ | Iguais na diversidade* que se desenvolveu no centro este ano académico, coordenado pola xefa do departamento de ciencias, Iria Louzán, e que consistiu nunha reflexión sobre as mareas a partir dun poema da homenaxeada.

Em:

Nesta sección imos mostrar unha compilación dalgunhas das actividades que foron feitas ao longo do ano ao abeiro do Plano Proxecta+ e do Proxecto do EDLG. Na maior parte coa participación do alumnado e coa implicación da maioría do profesorado do centro.

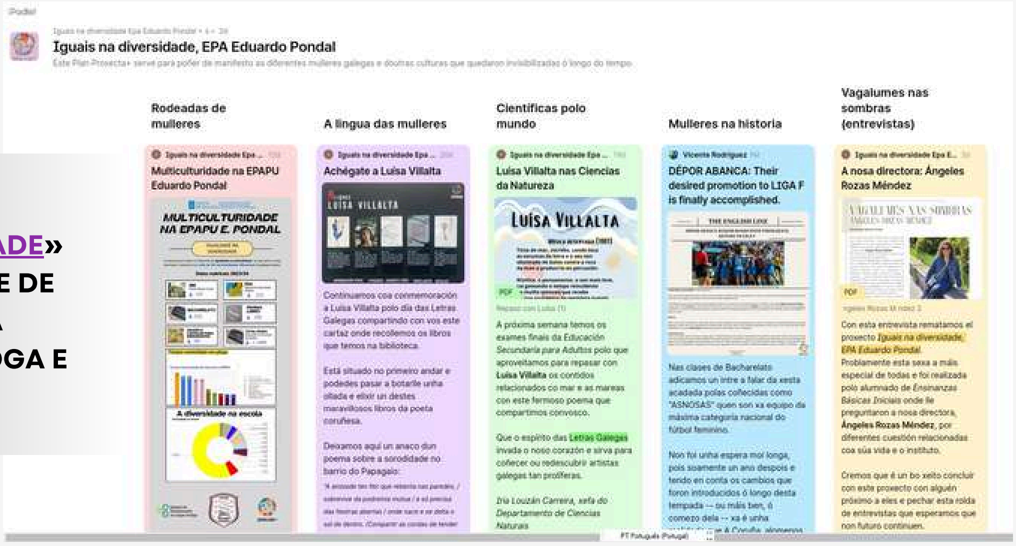

O PLANO PROXECTA+ «[IGUAIS NA DIVERSIDADE]» FOI POLA MODALIDADE DE '*IGUALDADE*' E FOI IRIA LOUZÁN A SÚA IDEÓLOGA E COORDENADORA

Equipos de Dinamización da Lingua Galega

O equipo de dinamización linguística renovouse neste ano e foi facendo algunhas actividades que poden ser consultadas tanto na [web do centro] como na aula virtual criada para tal efeito.

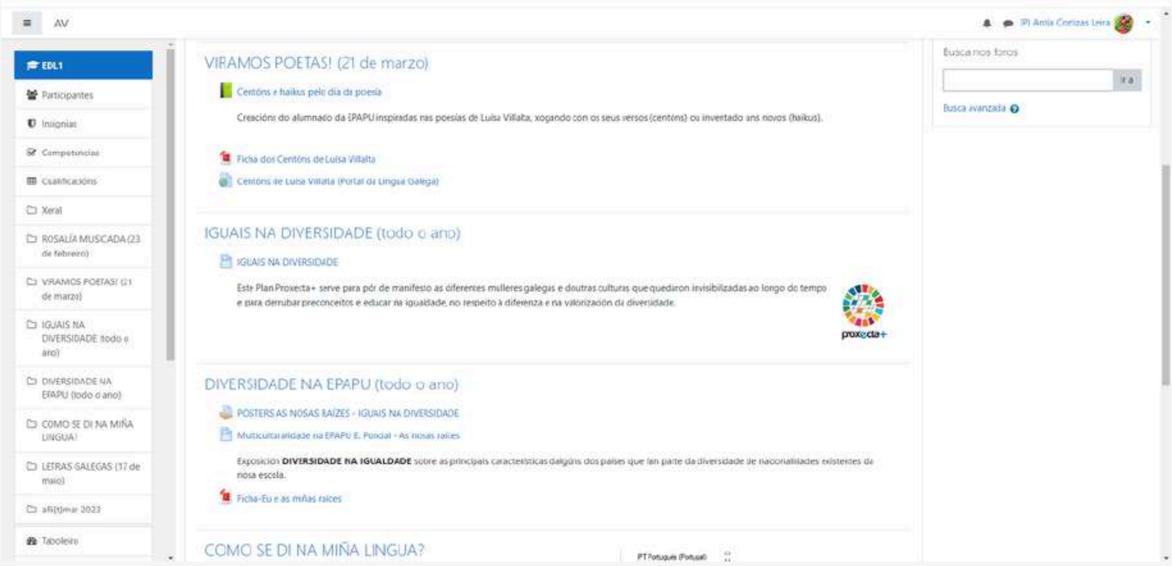

Por EDL

E NAS AULAS DE INGLÉS...

O alumnado de inglés, co seu profesor Vicente A. Rodríguez, fixeron unha compilación de noticias que depois nos contaron en inglés e que foron incluídas no Plano Proxecta+. Aquí os tedes, que profisionais!

R/ Educación, 3 | **THE ENGLISH LINE** | EPA EDUARDO PONDAL

DÉPOR ABANCA-RIAZOR ROARS WITH THEIR QUICK RETURN TO LIGA F

ADAPTED FROM DXT CAMPEÓN, ONLINE

Photo: Quintana | Euphoria in A Coruña after achieving their desired promotion to Liga F

Nas clases de Bacharelato adicamos un intre a ler un artigo periodístico adaptado e, por tanto, a falarmos da xesta acadada polas coñecidas como "**ASNOSAS**", que son xa equipo da máxima categoría nacional do fútbol feminino. Non foi unha espera moi longa, pois soamente un ano despois e tendo en conta os cambios que foron introducidos ó longo desta tempada - ou máis ben, ó comezo dela - xa é unha realidade que A Coruña, ao menos, poderá desfrutar dun dos seus equipos na elite do fútbol profesional. Era máis que merecido que no Eduardo Pondal - e tan preto do estadio como estamos - puidésemos adicar uns minutiños a comentar unha xesta tan codiciada como celebrada a d**#ASNOSAS** nestas últimas semanas.
Mediante unha interacción real e libre no Padlet do Plan Proxecta, os/as alumnos/as de Inglés I e II de Bacharelato formaron grupos para dar a súa opinión sobre o fútbol feminino e a importancia de darlle visibilidade nun ámbito que foi ocupado polos homes durante tantas décadas.

FELICIDADES DE NOVO, DÉPOR FEMININO!

#ASNOSAS

proxecta+

R/ Educación, 3 | THE ENGLISH LINE | EPA EDUARDO PONDAL

SEEING IS BELIEVING: FEMALE ROLE MODELS INSPIRE GIRLS TO THINK BIGGER

ADAPTED FROM FORBES, ONLINE

French Microbiologist Emmanuelle Charpentier (L) and US professor of Chemistry and of Molecular and Cell Biology, Jennifer Doudna 2015 Princess of Asturias Award for Technical and Scientific Reseach in 2015. In October 2020 they were awarded the Nobel Prize for Chemistry.

What does a scientist look like?

When the draw-a-scientist study (DAST) was first conducted 50 years ago with elementary school students in the US and Canada, only twenty-eight of the 5,000 students (0.06%) drew a female scientist. Reflective of the times you might say.

When it was repeated with a similar test for American students in 2018, 24% of the students drew a female scientist. Progress? Sure. But the results point to just how restrictive gender roles stereotypes still are for women and, more so, how vital it is to raise the visibility of female role models for girls and women, particularly those succeeding in fields long dominated by men.

Role models matter, particularly for women.

Research shows that role models have an amplified benefit for women due to the gender biases, institutional barriers and negative stereotypes women have long had to struggle with across a wide area of professional domains.
In short, seeing is believing.

As **Dr Nina Ansary** wrote in Anonymous Is A Woman, a compelling chronicle of global gender inequality that features extraordinary women throughout history whose names you've likely never heard of (but should have!) - **"it's hard to be what we cannot see."** Indeed, many of the statistics from this article have come from Dr Ansary's deep research into global gender inequity - past and present.

ADAPTED BY THE ENGLISH DEPARTMENT
EPA PONDAL, 2024.

SEEING IS BELIEVING: dúas mulleres que serven de inspiración para futuras científicas.

Nas clases de Inglés II de 2º de Bacharelato – tanto mañás coma tardes – adicamos unha sesión para traballar a elaboración dos resumos a través de textos periodísticos. Para iso, consultamos dúas fontes de información de referencia no mundo de fala inglesa: Forbes e The Guardian.
Despois de ollar unha serie de textos, atopámonos cunha versión adaptada dun artigo da revista Forbes que adxunto aquí arriba e que trata de dar máis visibilidade á microbióloga Emmanuelle Charpentier e á profesora de química e bioloxía molecular, Jennifer Doudna. Ámbalas dúas foron premiadas co Premio Nobel de Química en 2020 e, como analizou a Dr. Nina Ansary para a revista Forbes, "hai moitas mulleres extraordinarias na historia que, por mor das barreiras de xénero non chegan a ter a repercusión que merecen e a influencia necesaria para exerceren de mulleres modelo para xeracións futuras".

Despois de lermos os diferentes artigos académicos, procedemos á elaboración de resumos, poñendo en práctica a teoría e consellos previamente estudados na aula, para así combinar os contidos e a actualidade científica e periodística global na cultura de fala inglesa. Eses resumos tamén foron incluidos no Padlet "Iguais na diversidade" que é parte do Plan Proxecta no que está inmerso o centro EPA Eduardo Pondal.

LITERARY TALKS: The importance of women in English literature

O 23 de outubro, as nosas clases de inglés de Bacharelato I e II tiveron un convidado fantástico, Damien, quen viaxou dende Irlanda. Trouxo á vida o mundo da literatura inglesa, máis concretamente para centrarnos no papel das mulleres neste ámbito. As nosas dúas sesións semipresenciais da tarde, de 45 minutos cada unha, foron incriblemente esclarecedoras e motivadoras.

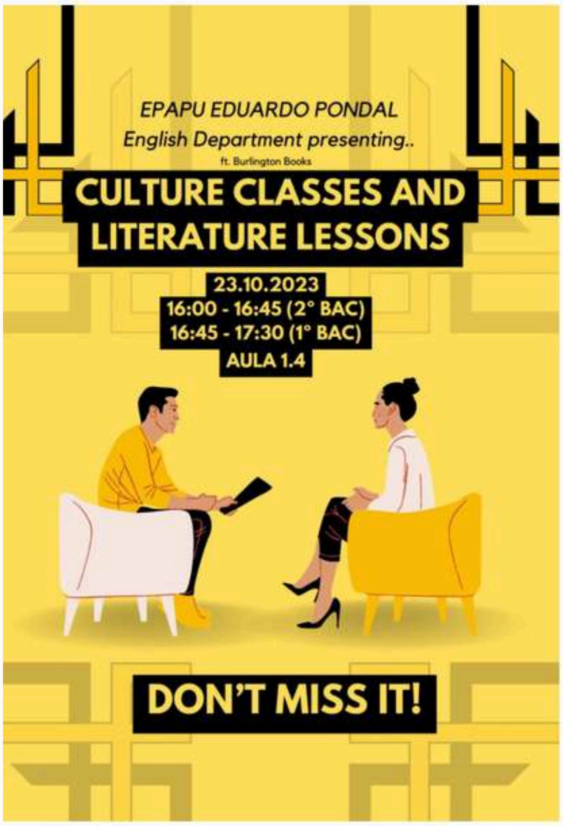

JANE AUSTEN: AMOR E SOCIEDADE
Comezamos ás 16:00 falando das obras de Jane Austen, como *Orgullo e Prexuízo*. Damien transportounos aos elegantes escenarios das súas novelas e axudounos a comprender os temas do amor e a sociedade

AS IRMÁS BRONTË: RELATOS SALVAXES
A continuación, exploramos as impactantes historias das irmás Brontë. Damien describiu vividamente os páramos e os personaxes de libros como 'Jane Eyre' e *Cumes torboentos*.

J.K. ROWLING E NOMES DE PLUMA
A nosa viaxe tivo un encontro con J.K. Rowling, a autora de Harry Potter. Tamén aprendemos o motivo polo que usou o nome de pluma 'J.K.', unha estratexia para triunfar nun mundo literario que estaba maioritariamente dominado polos homes.

Por
Vicente A. Rodríguez

A importancia da literatura

Este evento serviu para resaltar a importancia da lectura. Esta permite que poidamos adentrarnos en diferentes mundos, aprender da empatía dos seus personaxes e finalmente explorar o poder das historias.

Damien e Burlington Books

Estamos agradecidos dende o Departamento de Inglés do EPA Pondal con Damien pola súa paixón e coñecemento. Tamén agradecemos a Burlington Books por facer posible esta sesión e pola facilidade no contacto para levar a cabo esta xornada literaria. A nosa viaxe foi unha ponte cara á imaxinación e a creatividade. Estas sesións foron unha aventura no corazón da literatura. Agardamos máis emocionantes viaxes no futuro.

Por
Vicente A. Rodríguez

PROGRAMA PIALE

Um mês na Aurélia de Sousa no Porto

O programa PIALE (Itinerarios formativos para a mellora da competencia lingüística e comunicativa en lingua estranxeira do profesorado) é uma das ferramentas que a conselharia põe à nossa disposição para a formação pedagógica e atualização linguística. O programa tem duas vertentes principais: cursos especificamente de língua durante um mês na época estival e estadias de observação participante em escolas, também durante um mês, mas em período letivo.

O projeto de imersão já tem uma longa trajetória, pois a primeira convocatória foi no ano 2011, embora até o ano 2016 em que foi incluída também a língua portuguesa, só fosse ofertada a formação em inglês e/ou francês.
Entre essa primeira convocatória de 2011 e a atual de 2023, em que fui participante, um total de quase 200 pessoas puderam desfrutar desta modalidade de formação ativa e de imersão linguística em língua portuguesa em diversas cidades e escolas de Portugal.

A minha experiência enquadra-se na convocatória da ORDE do 20 de abril de 2023. A convocatória consta de duas fases. A primeira fase consistiu numa estadia de observação participante numa escola portuguesa, desenvolvida entre os dias 9 de outubro e 6 de novembro de 2023.
Esta fase consiste não só na integração diária numa escola se não também na realização de algumas visitas e atividades culturais programadas para a estimulação e ajuda para ter uma experiência mais rica cultural e linguísticamente. Realmente foi um mês muito proveitoso e produtivo onde pudemos não só conhecer e analisar o sistema educativo português de dentro, se não também desfrutar de diversas mostras e eventos culturais na cidade.

Na escola fomos muito bem recebidas/os e acolhidos/as e deram-nos todas as facilidades para aproveitarmos a estadia, sendo que, no noso caso, na Aurélia de Sousa, pudemos acompanhar todo o tipo de aulas e matérias como Português Língua Materna, Português para Estrangeiros, Francês como Segunda Língua, aulas de Literatura Portuguesa ou até Espanhol como Segunda Língua Estrangeira.

A experiência foi muito completa e rica, e pudemos comprovar diferentes metodologias, procedimentos e níveis (estivemos desde em aulas do 8º ano até do 12º). Não podemos mais do que estar agradecidos/as desta disponibilidade e amabilidade por parte da escola e do seu plantel. Aliás, a escola conta já com uma experiência de longa data neste tipo, e outros, de intercâmbios e programas, facto que facilitou a nossa integração.

Realmente a experiência académica foi muito boa e pudemos constatar várias coisas como positivas que poderíamos incorporar às nossas dinâmicas escolares:

- na escola portuguesa é mais trabalhada a comunicação oral e não-verbal em exposições orais do que nas escolas galegas
- também é mais trabalhada a compreensão escrita e a leitura crítica de textos literários e não literários
- quase todas as escolas têm serviço de cafetaria e/ou cantina para alunado e professorado com preços subsidiados pelo governo
- não é usada a campainha
- há uns cinco minutos de intervalo entre um período de aula e outro para descontrair e/ou poder ter tempo a trocar de sala de aula
- e os e as docentes têm reduções de horário letivo segundo vão fazendo anos

PRINCIPAIS DIFERENÇAS NOS SISTEMA DE ENSINO DA GALI ZA E DE PORTUGAL

ESCOLA

	PORTUGAL	GALIZA
ENSINO PRÉ-ESCOLAR INFANTIL	3>6 ANOS	3>6 ANOS
ENSINO BÁSICO (1°, 2° E 3° CICLO) PRIMÁRIA	6>14 ANOS	6>12 ANOS
ESO (1° E 2° CICLO)		12>16 ANOS
ENSINO SECUNDÁRIO BACHARELATO	15-17ANOS	16>17 ANOS

14

Por
Antia Cortiças Leira

A segunda fase deste programa consistiu na realização de uma atividade didática aberta (REA_recurso educativo aberto) para a sua publicação nos repositórios da Xunta e que no meu caso fiz em par com o colega Iago Bragado e consistiu numa unidade didática sobre a roupa para 3º da ESO.

Definitivamente, encorajo a todo o professorado a se candidatarem e terem a oportunidade de viverem esta magnífica experiência.

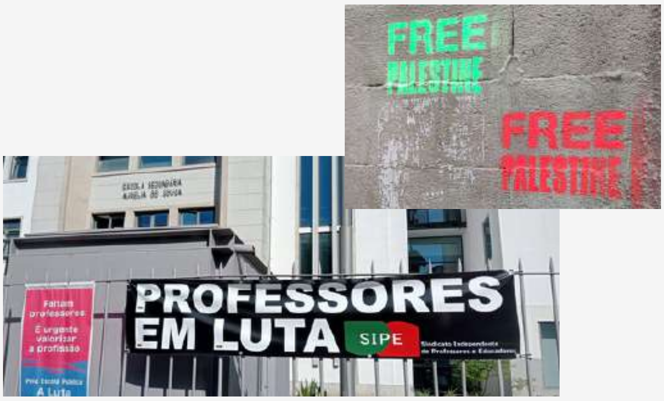

Livros galegos que foram donados para a biblioteca da escola

Materiais didáticos da escola.

POESIA/MÚSICA - SARA TAVARES

Sara Alexandra Lima Tavares (Lisboa, 1978–2023) foi uma cantora e compositora portuguesa de ascendência cabo-verdiana. Tornou-se conhecida como vencedora do concurso Chuva de Estrelas em 1994 com a canção "Chamar a Música". Deixou cinco álbuns de estúdio: Sara Tavares e Shout! (1996), Mi Ma Bô (1999), Balancê (2005), Xinti (2009) e Fitxadu (2017).
Em 1999 editou o álbum Mi Ma Bô, um disco mais maduro e com mais ligação às suas raízes.A partir de 2000 começou a incluir cada vez mais a aprofundar a sua ligação com Cabo Verde. Apesar de não se sentir plenamente uma cantora caboverdiana a sua música faz uma ligação constante da música portuguesa a Caboverde e ao mundo, cantando em português, inglês e crioulo.
O álbum "Balancê"(2005)alcançou o disco de ouro. A 19 de novembro de 2023, a cantora morreu vítima de um tumor cerebral, diagnosticado catorze anos antes. Quer o Presidente português quer o de Cabo Verde emitiram comunicados na sua morte. "Continuarás connosco, Sara, dizendo coisas bonitas! A tua luz alumiar-nos-á o caminho que ainda nos cabe, nesta terra que transitoriamente nos acolhe", escreveu o chefe de Estado do arquipélago ,

Chamar a Música

Esta noite vou ficar assim
Prisioneira desse olhar
De mel pousado em mim
Vou chamar a música
Pôr à prova a minha voz
Numa trova só pra nós

Esta noite vou beber licor
Como um filtro redentor
De amor, amor, amor
Vou chamar a música
Vou pegar na tua mão
Vou compor uma canção

Chamar a música, a música
Tê-la aqui tão perto
Como o vento do deserto acordado em mim
Chamar a música, a música
Musa dos meus temas
Nesta noite de açucenas, abraçar-te apenas
É chamar a música

Esta noite vou servir um chá
Feito de ervas e jasmim
E aromas que não há
Vou chamar a música
Encontrar a flor de mim
Um poema de cetim

Chamar a música, a música
Tê-la aqui tão perto
Como o vento do deserto acordado em mim
Chamar a música, a música
Musa dos meus temas
Nesta noite de açucenas, abraçar-te apenas
É chamar a música

Cabo Verde Na Coração

Morabeza é um vida prope sabe
pa vive
ai, sabura é um cretcheu, di meu, di nôs
di um alguêm qui tem inspiração
é só um felling, um emoção
é só cabo verde na coração
é terra mãe, é terra mãe
na, na, na
canta cu força e fé sim medo
canta bô feeling, bô coração
um melodia qui ta bem na mim, ta canta
j'am crê voa cu alegria, na peito
na coração
j'am crê voa cu asas de paixão
j'am crê voa p'rá lá
cu asas de paixão
um voz na coração
qui ta canta, canta

Coisas Bunitas

Diz-me coisas bunitas
Diz-me coisas bunitas
Sussurradas ao ouvido, com sabor

Diz-me
Que a minha carapinha te faz
lembrar um coroa de rainha
Diz-me ainda
Que nunca viste um sorriso igual ao
meu, só meu
Quero ouvir
Tanta coisa que só podes falar
baixinho
Por isso, fala comigo

Diz-me coisas bunitas
Diz-me coisas bunitas
Sussurradas ao ouvido, com sabor
Chego mais perto, dá-me amor
É o caminho mais certo

Inspira-te, perde a vergonha
Diz-me que queres casar comigo
E, então, deixa-te de coisas, perde
essa mania
De fingir que nada sentes

Entra por baixo da pele
Acende a luz no meu peito, embala-
me o coração
Encontra-me a pulsação

Diz-me coisas bunitas
Diz-me coisas bunitas
Sussurradas ao ouvido, com sabor
Chego mais perto, dá-me amor
É o caminho mais certo

POESIA - NUNO JÚDICE

Poeta, ensaísta, ficcionista e professor universitário Nuno Júdice, (Portimão, Algarve 1949 - 2024), foi autor de uma extensíssima obra literária e ensaística, sendo durante muito anos o diretor da revista "Colóquio-Letras", da Fundação Gulbenkian. Dirigiu também a revista "Tabacaria", da Casa Fernando Pessoa, foi conselheiro Cultural na embaixada de Portugal em França e professor do ensino secundário e depois professor universitário, na Faculdade de Ciências Sociais e Humanas da Universidade Nova.
Recebeu inúmeros prémios pela sua obra, entre os quais o Prémio de Poesia Pablo Neruda, o Prémio do Pen Club, o da Associação Portuguesa de Escritores, o prémio ibero-americano Rainha Sofia de Espanha, o Prémio Review 2000 da Associação Internacional de Críticos Literários, o Prémio de Crítica da Associação Portuguesa de Críticos Literários. Autor também de algumas peças teatrais, tem obra traduzida em diversos países, da Espanha à China, passando pelo Irão e o Líbano. Morreu em 17 março de 2024 em Lisboa, aos 74 anos.

Mar.

No inverno, as praias desertas enchem-se de espuma
e de gaivotas. Ouço o rebentar das ondas contra a falésia;
e respiro o ar salgado com a impressão luminosa
da manhã. À noite, esta imagem transforma-se
numa simples memória: e colo-a ao vidro da alma
para não me esquecer do que vi, sabendo que um
dia a poderei usar, no poema, onde o mar se irá
transformar nesta imagem que guardei, numa
manhã de inverno.
Porém, não ouço no fundo das palavras
a rebentação da maré; nem respiro, por entre
os versos, o frio húmido de um litoral onde aprendi
as cores exactas da manhã. O poema não passa de
um mapa onde acompanho, na linha dos substantivos,
a corrente do mundo, e imagino, na mancha
de cada adjectivo, a forma das paisagens. E desfolho
as estrofes numa viagem abstracta, em busca
das grandes praias da vida.
Mas o mar continua colado ao vidro
da minha alma, embaciando o que escrevo
com o seu ritmo matinal.

Poema

Como se o teu amor tivesse outro nome no
teu nome,
chamo por ti; e o som do que digo é o amor
que ao teu corpo substitui a doçura de um
pronome
– tu, a sílaba única de uma eclosão de flor.

Diz-me, então, por que vens ter comigo
no puro despertar da minha solidão?
E que mumúrio lento de uma cantiga de
amigo
nos repete o amor numa insistência de
refrão?

É como se nada tivesse para te dizer
quando tu és tudo o que me habita os lábios:
linguagem breve de gestos sábios
que os teus olhos me dão para beber.

Carta (Esboço).

Lembro-me agora que tenho de marcar um
encontro contigo, num sítio em que ambos
nos possamos falar, de facto, sem que nenhuma
das ocorrências da vida venha
interferir no que temos para nos dizer. Muitas
vezes me lembrei de que esse sítio podia
ser, até, um lugar sem nada de especial,
como um canto de café, em frente de um espelho
que poderia servir de pretexto
para reflectir a alma, a impressão da tarde,
o último estertor do dia antes de nos despedirmos,
quando é preciso encontrar uma fórmula que
disfarce o que, afinal, não conseguimos dizer. É
que o amor nem sempre é uma palavra de uso,
aquela que permite a passagem à comunicação ;
mais exacta de dois seres, a não ser que nos fale,
de súbito, o sentido da despedida, e que cada um de nós
leve, consigo, o outro, deixando atrás de si o próprio
ser, como se uma troca de almas fosse possível
neste mundo. Então, é natural que voltes atrás e
me peças: «Vem comigo!», e devo dizer-te que muitas
vezes pensei em fazer isso mesmo, mas era tarde,
isto é, a porta tinha-se fechado até outro
dia, que é aquele que acaba por nunca chegar, e então
as palavras caem no vazio, como se nunca tivessem
sido pensadas. No entanto, ao escrever-te para marcar
um encontro contigo, sei que é irremediável o que temos
para dizer um ao outro: a confissão mais exacta, que
é também a mais absurda, de um sentimento; e, por
trás disso, a certeza de que o mundo há-de ser outro no dia
seguinte, como se o amor, de facto, pudesse mudar as cores
do céu, do mar, da terra, e do próprio dia em que nos vamos
encontrar, que há-de ser um dia azul, de verão, em que
o vento poderá soprar do norte, como se fosse daí
que viessem, nesta altura, as coisas mais precisas,
que são as nossas: o verde das folhas e o amarelo
das pétalas, o vermelho do sol e o branco dos muros.

Revista RETALLOS

Edición
EDLG

Coordenador/a
Antia C. Leira

Escritores/as contribuintes:
Ana Camiño
Antia C. Leira
Ana Rial
Dulce Ferrández
Luís F. Figueiroa
Iria Louzán
José Dorado
Marta Díaz
Vicente A. Rodríguez

Alumnado contribuinte:

Agustina Abigail Ossi Pereira
Aida Cudoilla Alderate
Amadou Mbengue Diop
Ángel Andrés Vargas Cordero
Arachely Fernández González
Ariel Fernández
Baciro Djamanca
Bárbara Cristina Silva Neves
Bertha Cemencia Zuquers Pichamba
Camila S. Gutiérrez Barrera
Chloé Rodríguez Carreres
David Santos
Dieri/Sona Diallo
Elena Hernández Dual
Elizangela Ferreira de Souza
Elmer Alberto Santos Flores
Estefanía Fraga Campelo
Fattah Allalat
Guisela Gunyas
Herlinda Cruz
Ismael Iglesias Caballero
Juan David Meza Rodríguez
Juliana Romero Cardozo
Kerley Luana Cortés Chávez
Khadam Diop
Laurita Lizet Jara Manuel
Leuder Vega Pérez
Lucía Martiñán Seijas
Luis Ángel Sánchez Ampudia
Luis Vinicius Melo Novak
Maicol Andrés Duarte Durán
Makhfouse NdongLatte
Marta Noemí Cabañas A.
Miguel Arcaro
Mohammed Abdelafi
Mouhcine Lebtary
Ndeye Codou Gueye
Nicole Mendonça da Silva
Noemí Vázquez Enjamio
Oussama Masoud
Rachad Lachlili
Salcina Romina Ciucurean
Sharat H. Velazco Escalona
Silvana Becerra Paz
Yahya Bouragh
Younes Benzairh

Revista Retallos 2024 © 2024 by EDLG EPAPU Eduardo Pondal is licensed under CC BY-NC-SA 4.0

Urbano Lugris (1908-1973) - Mariña